Издавачка књижарница „НАПРЕДАК“
БЕОГРАД

Ову реч „Напредак“ треба исећи да би се могло учествовати на нашем конкурсу, објављеном на 17. страни.

	Динара
Ј. Цвијић, Говори и чланци (2 свеске)	36·— повезано 50·—
Винавер, Пантологија нове српске пеленгирике	3·50
М. Богдановић, Основе Теорије Књижевности	у штампи
Нив руских приповедака (превела Косара Цветковићева)	у штампи
Р. Роланд, Жан Кристоф (превела О. Косановићева)	10·—
А. Лихтенберже, Мали Трот	у штампи
Х. Ман, Васкресење (превео др. Герхард Геземан)	3·—
Ј. Хајкинг, Писма која га нису стигла (превео Х. Лилер)	у штампи
Х. Судерман, Бригa (превео Х. Лилер)	14·—
Л. Фавр, Научни дух и научни метод (превео М. Шевић)	5·—
Х. Вездел, О Југославији, Италији и Албанији	5·—
Јаро, Глумице и Балерине (превео Ђ. Т. Стефановић)	у штампи
П. Лоти, Лотијева Женидба (превео Д. Л. Ђокић)	12·—
А. Доде, Тартарен Тарасконац (превео Д. Л. Ђокић)	12·—
„ Приповетке (превео Душан Ђокић)	у штампи
„ Тартарен на Алпима (превео Душан Ђокић)	у штампи
Д. Алимпић, Управне власти у старој српској царевини	7·—
С. Смајлс, Штедња (превео Миле Павловић)	20·—
„ Самопомоћ (превео Миле Павловић)	у штампи
Х. Сјенкјевић, Quo Vadis (превео Л. Кнежевић) II. издање	у штампи
Х. Сјенкјевић, Огњем и Мачем (превео Л. Кнежевић) II. издање	у штампи
Др. М. Недељковић, Основи политичке економије	45·— повезано 55·—
Бр. Нушић, Рамазанске вечери	у штампи
Марден, Штогод радиш, ради како ваља	4·—
Српске Народне Песме, I. Марко. Илустровао М. Плавшић	5·—
Закон о Такси, протумачен (Г. Никетић)	20·—
Драгиша Васић, Карактер и менталитет једног поколења	5·—
Емил Бола, Нана. Роман (превео Никола Николић)	у штампи
Клод Фарер, Човек који је убио. Роман (превео Никола Николић)	у штампи
П. Беноа, Атлантида. Роман (прев. Предраг Каралић)	у штампи
Ст. Станојевић, Историја Срба, Хрвата и Словенаца	10·—
„ Историја Српског Народа, IV. издање	у штампи
Ст. Бешевић, На Голготу (Песме)	5·—
Др. Јован Скерлић, Омладина и њена Књижевност (II. издање)	у штампи
„ Српска Књижевност у XVIII веку (II. издање)	у штампи
„ Светозар Марковић (II. издање)	у штампи
„ Јаков Игнатовић (II. издање)	у штампи
М. Серао, Сентименталне новеле (превео Ђ. Т. Стефановић)	6·—
„ Три Љубави (превео Ђ. Т. Стефановић)	4·—
Е. Фаге, Увођење у Филозофију (превео Драг. Л. Стефановић)	9·—
„ Вештина Читања (превео Драг. Л. Стефановић)	7·—
„ Увођење у Књижевност (превео Драг. Л. Стефановић)	у штампи
Др. П. Мантегаца, Један дан на Мадери (прев. Др. Ј. Данић)	9·—
„ Мудрост Живота (превео Др. Ј. Данић)	14·—
Д. Крстић, Школа за клавир	15·—
Сима Пандуровић, Огледи из Естетике	6·—
Урош Предић, Монографије уметника I (са 12 слика у боји)	12·—
Х. Х. Еверс, Алрауна (Роман) превео М. С. Пијаде	у штампи
Љермонтов, Демон (превео Јован Максимовић)	2·—
М. Арсовић, Витешке Игре	15·—

	Динара
Никола Поповић, Учење о дискретном простору у новијој филозофији	3·—
П. С. Талетов, Нови Људи (Роман)	14·—
„ Социологија и Литература	8·—
Влад. Петковић-Дис, Сакупљене песме	10·—
Гиј де Мопасан, Један Живот (превео Драг. Л. Стевановић)	14·—
М. Прево, Пиер и Тереза (превео Драг. Стевановић)	14·—
Достојевски, Злочин и Казна (превео Јов. Максимовић)	20·—
„ Бедни људи (превео Јован Максимовић)	у штампи
А. Франс, Печењарница код Краљице Педок (превео проф. В. Росић)	12·—
„ Мишљења Господина Коањара (превео проф. В. Росић)	14·—
„ Мршава Мачка (превела Јел. Ђоровић-Скерлић)	4·—
„ Жеља Жана Сервиана (превео Рад. Карацић)	у штампи
„ Црвени Крин, друго издање (превео Рад. Карацић)	у штампи
„ Побуна Анђела (превео Рад. Карацић)	у штампи
Ф. Шампсор, Копрена, роман (превео Вељко Николић)	15·—
Ђура Јакшић, Целокупна Дела. Неповезано	40·—
„ Изабране песме	2·50
Чехов, Црни Монах (превео Јов. Максимовић)	12·—
„ Прича непознатог човека (превео Јован Максимовић)	12·—
„ Приповетке, III. књига (превео Јован Максимовић)	у штампи
Сарсеј, Пут ка Срећи (превео Влад. Спасојевић)	10·—
Ш. Вагнер, Крај Огњишта (превео Влад. Спасојевић)	15·—
„ За Велике и за мале (превео Влад. Спасојевић)	7·50
„ Буди Човек (превео О. М. Ристић)	у штампи
А. Брауншвиг, Родитељски Дневник (превео Влад. Спасојевић)	7·50
О. Уајлд, Кантервилски Дух (превео В. Петровић)	6·—
О. Браунинг, Историја Педагогије (превео М. Шевић)	8·—
Т. Живановић, Збирка формалних кривичних закона	20·—
Др. Б. Петронијевић, Историја новије филозофије	
„ (II. издање)	30·—
„ Спиритизам	у штампи
„ Чланци и Студије, III свеска	у штампи
„ Теорија Сазнања	у штампи
А. Форел, Полно питање (превео А. Костић)	50·—
Куприн, Јама, приповетка (превео Јован Максимовић)	у штампи
Лав Толстој, Евангелије (превео Јован Максимовић)	у штампи
„ Шта је Уметност (превео Јован Максимовић)	у штампи
Епиктет и Марко Аурелије, Обрасци воље и среће (превео Фртунић)	у штампи
Г. Флобер, Госпођа Бовари, роман (превео Душан Л. Ђокић)	у штампи
Мишеле, Жена (превео А. Ујевић)	у штампи
Коста Стојановић, Расправе и Чланци из Науке и Филозофије	у штампи
Р. Михелс, Политичке Партије (превео Др. Драгољуб Аранђеловић)	у штампи
Х. Рењије, Страх од Љубави, роман (превела М. Тешићева)	у штампи
Др. Влад. Петковић, Манастир Раваница са 36 слика у тексту	20·—
Виктор Иго, Богородична Црква у Паризу (превео Душан Л. Ђокић)	у штампи
Општински Требник, средио Гојко Никетић	у штампи
Славни Подвизи Тета Лије (књига за децу са сликама)	8·—
Снежана (књига за децу са сликама)	8·—
Мачак у чизмама (књига за децу са сликама)	8·—

Велики каталог на вахтев бесплатно

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Космајска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број 1·— динар. Поштарина плаћена. Појединн број 1·— динар.

ЗАБАВНИК
Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 2. Београд, 14. I. 1922. Година I.

Капетан Бушардон је иследник и чувени криминалиста у Паризу. Поводом афере Ландри, убице жена, капетан Бушардон оживљава, у овом чланку, један од најјезовитијих злочина, који је оставио дубок траг у успомени француског народа.

Крвава крчма.
Капетан Бушардон.

У наше дане извршење смртне казне гилотином чини се као нека опсена. Језовита опсена, дакако.

Намештена испред самог затвора, гилотина изгледа сасвим сићушна! Тек је свануло. Осуђеник се појављује, сапетих руку и ногу. Али је пут тако кратак!.. Човек застаје, сав модар и бедан. Не дају му да премишља, већ га гурају напред. Он губи равнотежу. Једна даска се заљуља, један нож падне, један поклопац од корпе спусти се и — свршено је... Све се то врши са тачношћу часовника и брзином муње.

Како се чини далеко — и ако је то било тек пре једно педесетак година — доба када се гилотина дизала на високој трибини, окружена оградом, а да би се на њу попело, морало се прећи дванаестак степена. Губилиште се подизало тако да га види цео свет, на каквом јавном тргу, и лупа чекића чула се на далеко, често и у ћелији осуђеника. Напокон довели би и њега, уз велико брујање звона. Пут до гилотине бедник је морао прелазити често пешице. Затим се пео, степен по степен, на губилиште, лагано би га везали, па, не хитајући, извршили смртну казну. 25. новембра 1870. године, влада је издала наређење да се гилотинирање у будуће врши у тајности из обзира човечности.

Да ли је познато да су у првој половини прошлога века смртну казну извршивали обично на месту злочина? То је било зато да се примером утиче на народ. Описаћу вам сада једно гилотинирање из године 1833. у Лангдоку, пред крчмом засеока Пејрабел. И дан-данји се у Ардешу спомиње тај језовити и драматични догађај из повеснице правосуђа. У своје време ствар је прошла без много буке у Паризу. Сетили смо је се сада, поводом афере Ландри, и не би се могло рећи да је афера из Крваве Крчме мање страшна од злочина Ландријевих. На против.

Пејрабел је заселак у општини Ланакр, округа Ларжантјера. Овде се године 1808. настанио некакав Пјер Мартен, звани Пјер Бели. Довео је собом једну краву и једну козу — мршаво имање за човека који је некада имао целу вашарску менажерију. Он најми мајур Рејноа, па, кроз неку годину, сагради на своме осамљеном имању једну чудну крчму. Зграда је била баш на самом друму.

Незграпна, ниска, сва од камена, дугуљаста облика, та крчма пре је личила на какво утврђење, но на поштено свратиште. У приземљу, кухиња са огромним оџаком и великом пећи, у коју би се одједном могло удобно сместити десетак људи. До кухиње као нека дворана за отменије госте, за излетнике или ловце. Опет у приземљу било је треће одељење, у коме се налазила још једна циновска пећ са великим оџаком.

На спрату, пет ћелија бедно намештених са строповима од неотесаних дасака. То су биле „хотелске“ собе за ноћивање. Последњу собу звали су „црвена соба“, јер је била обојена црвеном бојом, па су и капци на прозорима били црвени као волујска крв. Црвена соба — језиви назив, који се чинио као какво страшно пророчанство. Тек на крају ходника био је велики таван пун сена.

Степенице из приземља на спрат биле су тако уске, да се двојица не би могли мимоићи на томе стрменитом путу. Из зида је штрчао један тежак балван. Тешко ономе коме се нога омакне или који изгуби равнотежу. Он би сигурно размрскао главу о онај балван.

Тако је изгледала унутрашњост ове крчме: права бусија. И кухиња је грађена некако врашки: на све стране врата и вратанца, али кроз која да побегнеш ако те спопадну за гушу?! Отвориш једна — то је долап; отвориш ли друга, и то је долап. Трећа воде у некакав ћилер без врата и без про-

зора. А тек прозори на кући! Ако хоћеш да се дохватиш прозора у приземљу, мораш се попети на какав столац. Они на спрату су прави мазгали! Али то је, тако грађено, говорио је Мартен, зато што је зграда изложена ветру, па већи прозори не би тобож издржали налет ветра! Врата на собама не могу се забравити и клате се на најмањи додир. Мучно би изишао на божји дан, осим ако те сам Марген не пусти из ове апсане.

Мартен је изгледао права добричина, мек као памук, сладак као мед. Сви су га сматрали за честита човека за дуги низ година. Он се показивао добротвор у своме селу, помагао је сиромахе, штитио невољне и много полагао да се црква одржи у реду. Особито је трошио на поправке друма, па кад се рашчуло да је друм у реду и свет је радо ударао тим путем. Када би наишли жандари, чича-Мартен је клао за њих најбољу кокош и износио из подрума јако старо вино. Причају да је један од оних жандара, који су дошли да ухапсе Мартена, био позвао овога на ручак баш за дан кад је хапшење извршено.

Препреденија од Мартена, али мање притворна, беше његова жена, Марија рођена Брејс. Она није тајила своју грамзивост. Знали су је на далеко као вешту куварицу, али нико вам није умео тако вешто „испипати“ од путника колико новаца носе собом и шта намеравају. За пет минута, она би сазнала оно што јој је требало, и она је давала знак да је овај или онај путник „зрео за посек.“

У крчми је била још једна личност, некакав момак дивовска раста, а хајдучка погледа. То им је био једини слуга. Звао се Жан Рошет.

Врло је значајно што се ово троје никад нису замерали коме из свога села, и из околине. Вероватно су зато успели да им се тако дуго не уђе у траг.

У току од двадесет и неколико година нестаде велики број оних који би заноћили у Крвавој Крчми. Али ти су долазили из далека и ретко би се дало утврдити ко су и шта су. Нашли би их тек кроз који месец у каквом јарку или каквој рупчази, али су лешеви били већ тако трули и рашчеречени од дивљих зверова, да их нико ие би могао познати. Обично су им џепови били празни. Жандарми су увек одлазили, не утврдивши баш ништа. Догађало се, за тих двадесет година, да ветар потера дим из оне друге Мартенове пећи према селу. Тај дим је распростирао ужасан задах, али нико није питао какав је то дим; људи би само псовали ветар. Па онда, ко ће бројати лешеве у овој пустињи, где и свој човек често пропадне у мећави! Тако је и природа штитила грамзиве разбојнике Крваве Крчме.

Па ипак, у зло доба поче се зуцкати којешта. Сељани стадоше подозревати да ту нису чиста посла. Кад тад, свако дело изиђе на видело. Свет је однекле стао друкчије гледати на понеке догађаје. Неки су се присећали да су сретали на друму, у близини Пејрабела, људе исколачених очију и крвава лица. Ти људи нису хтели рећи одакле долазе, али се знало да су заноћили у крчми. Свет се присећао, али касно. А кад се сумња појави, она брзо порасте.

Мартен одмах разумеде одакле ветар дува. Пошто је већ био стекао лепу парицу, он изда под закуп своју крчму некоме Галану, а сам се пресели у село, да живи од „ренте“. Издаде га злочинство које је извршио над једним старцем од седамдесет и две године. Ево како се то догодило.

12. октобра 1831, Антоан Анжолра, звани Пастир, враћао се са вашара у Сен-Сиргу; водио је собом једну кобилицу, коју је био купио на сајму. Људи који су старца срели на путу, опомињали су га да је касно и да неће стићи својој кући у Ла Фајет. Он је некима одговорио да ће заноћити у Пејрабелу, и то баш у кући газда Мартена, са којим је и онако имао неке рачуне. Виђене га у мрак, кад је ушао у крчмареву кућу. Није оданде жив изишао.

Забринута за старца, породица његова даде се на трагање, али је све било залуду. Тада свет поче говорити да је „Пастир“ убијен. Зато иследник из Кукурона пође, 25. октобра, у Пејрабел, да поведе истрагу. Жандари претресоше крчму, али не и кућу газда Мартена у селу, у којој се леш тада још налазио. Исте ноћи, Мартен натовари старчево тело на једну мазгу и, уз припомоћ Рошета, однесе га у једну дубодолину која се протезала поред самога друма. Тамо сутра-дан нађоше леш. Човек је лежао тако као да је пао са друма у провалију. Али је иследник одмах утврдио да је цео призор удешен. Да је човек био пао, његово тело у лету би учинило сасвим друкчији лук. Још је лекар установио да су неке ране нанесене тек пошто је старац убијен, да би изгледало као да се ранио приликом пада. Осим тога, био је опљачкан.

Толико је било довољно да се донесе решење о хапшењу и онако подозривог крчмара. У ноћи цео одред жандармерије опколи Мартенову кућу и одведе га са његовом женом, натакнувши обојима лисице на руке. Жана Рошета сустигоше успут; баш је хтео да одведе ону старчеву кобилу и да је пусти у поље. Овај зликовац се био толико уплашио, да је одмах признао и тако постао главни сведок против Мартена и Марије Брејс, који су све порицали. У кући Мартеновој нађене су силне ствари које су припадале убијеним личностима. Приликом поновног претреса крчме, сада у присуству стручњака, утврдило се да је онај балван сав огрезао у крви, а да су крвљу испрскане и неке од соба на спрату. У оној другој пећи, у којој нови крчмар није

ни палио ватру, нађени су у пепелу делови сагорелих људских костију.

После хапшења ових друмских разбојника, пријавише се многобројни сведоци, који су дотле ћутали из страха од освете крчмареве. Сви ти сведоци јако су теретили Мартена, његову жену и слугу Рошета. Неки сељак из једног удаљеног села, по имену Игон у мало није био премлаћен, а спасао се пуким случајем. Кад је Игон био пошао уз оне проклете степенице, Мартен га је повукао доле, да се скотрља и почео ударати по глави једним будаком. Сељак је имао собом некакву појачу батину, па се почео бранити. Али је у помоћ газди прискочио страшни Рошет. Видећи да ће погинути и како врата на кухињи нису била забрављена, Игон утече из крчме друмом. Пао је и нашле су га неке кириџије, у близини крчме. Али он никако није хтео да каже ко га је напао. — Други један сељак, неки Пер, спасао се, иако му је Мартен већ био поднео нож под грло; јер, баш у томе часу, чуло се звrјање кола — то су долазили неки путници. Побегао је безобзирце и сачувао је тајну, из страха од освете. — Роза Бастидон, удовица, испричала је да је 1831. године једне ноћи закуцала на вратима Мартенове крчме. Док је чекала да јој се отвори, чула је гласове. То су се разбојници саветовали куда ће сакрити неки леш. Напослетку је остало на томе да га укопају у јарак иза куће: неће се познати, јер је земља растресита. Путници се учини боље да не улази у кућу. Она се увуче у једну стају и заспа, на слами. Пробуди је неко мукло викање: „Јој, немојте ме убити, даћу вам све!“ — „Заклаћу те, па да си дванут толики!“ — чуо се сурови одговор. Затим се разабрала нека лупа, ваљда од оборено намештаја, и један човек скочио је на пут, кроз прозор на спрату. Човек је појурио путем, а удовица Бастидон луда, од страха, потрчала је за њим и стигла га је. Био је само у кошуљи и сав крвав. Испричао је жени с тешком муком да су га Мартенови хтели заклати. Умакао је на време. Овај човек није се јавио да сведочи противу крчмара — ако није умро.

Пало је пуно таквих сведочанстава. Претрес је трајао осам дана. Зликовци су све одрицали, па и Рошет је пристао уз њих, разабравши да је то жеља његовога газде.

Међу стварима које су нађене приликом претреса, била је једна дебела сељачка кабаница. Марија Брејс рече да је заборавио неки путник — као да ће неко лако заборавити читаву кабаницу. Међутим удовица Венсан из једног села у истом округу, дође на претрес и рече да је то кабаница њеног мужа, који је нестао још пре шест година. Мартенови су упорно порицали. Тада се догоди призор као у позоришту: „Ја сам,“ рече удовица, „зашила у оковратник 30.000 франака — све што смо били стекли. Видећемо да ли је још овде.“ Дали су јој маказе и она је у распараном оковратнику кабанице нашла тај новац. Убице нису ни слутиле да је онај путник имао сакривена новца и ваљало их је сада погледати како су просто беснели што га нису били нашли. Треба се сетити да се цео тај призор одиграо у судници, и да су они ваљда већ слутили да ће бити погубљени. Али је грамзивост у њима била јача од смрти!

Осуђени су на смрт једногласно. Суд је тражио да буду погубљени на месту злочина, у Пејрабелу — ради примера народу. Краљ их није помиловао.

1 октобра 1833 године, ових троје убачени су у једне таљиге са два коња. Мартен и Рошет били су утучени, а Марија Брејс држала се храбро скоро до последњег тренутка.

Коњи су ишли у корак. То мучно путовање трајало је два дана и две ноћи. Успут је народ сачекивао тај језиви спровод у сваком месту. Чекали су и по ноћи и, да би боље видели, палили су буктиње и сламу. Призор је био доиста драматичан. Таљиге су се вукле у пратњи сто и десеторице које жандара које војника.

У Пејрабел су стигли тек око једанаест пре подне. Сада је и Мартенова жена клонула. Она се скупила на слами у таљигама и грчевито јецала. Мартен и Рошет су мрмљали молитве, дрхтећи као у грозници.

Напослетку, указа се и Крвава Крчма, а пред њом је гилотина, већ спремна, дизала у вис своје неумитне руке.

— Ево наше смрти! узвикну Мартен и, јецајући, паде на кола.

На узвишењу, џелат је већ чекао.

Прва се попела Марија Брејс. Учинили су јој милост, да више не трпи. Она се прибрала и подигла је главу. Пркосно је одгурнула крст и пришла џелату.

Кад је пала Рошетова глава, избијало је подне. Мартен је погубљен пре њега.

Ето, тако је изгледало гилотинирање у Француској још пре педесет година. Данас осуђеник чека највише четврт сата од свога буђења до извршења пресуде. И гилотина је напредовала.

Прев. В. Р.

Сликарске и вајарске изложбе у Београду.

Прошле године било је неколико истакнутијих изложби наших уметника, које несумњиво сведоче да постоји један богати расни и национални израз. Радови који су били излагани по београдским салама, представљали су не само локалне вредности, то јест само оно

што може код нас значити уметност. Напротив, било је дела која би се могла мерити са пуним правом, са делима познатих европских сликара и вајара. Али је наша земља мала и све мора да буде мало и непризнато, по неком закону. Ми смо позвани на скромност и осуђени, тако-рећи, да увек мислимо како сувише заостајемо, у уметности нарочито, иза западних народа.

Све ће то добити сасвим нове видове у најскоријој будућности. Непризнати наши уметници, добиће, несумњиво, признање, када буду једном организовали излагања у Европи. Успех Мештровића, Рачког и других, да не говоримо о свима, на великој међународној изложби у Турину, и после, нови успеси наших уметника, особито године 1919. на изложби у Паризу у Grand Palais-y, и затим успеси наших најновијих сликара у Паризу и Прагу, сведоче несумњиво о томе, да постоје у нашој Краљевини необично много талената, али које ми не познајемо довољно.

А то је наше највеће зло.

Ми не познајемо себе довољно, особито немамо широког интереса за уметнички живот.

Биле су у Београду толике изложбе (да говоримо само о последњим): изложба Паладичинија, вајара, изложбе сликара Емила Видовића, Сиба Миличића, Петра Добровића и У. Бијелића, али су све оне ипак прошле без великог утицаја, другим речима, није било довољног интереса за њих. Код нас велики уметници живе, развијају се, стварају, али се слабо и споро буди појам о пластичној уметности у нашој средини.

Ускоро ће бити нових изложби. Како дознајемо, биће излагања академских радова и најновијих. Жанр П. Јовановића и модерних, са С. Шумановићем на челу. Излагаће и неки Руси. Између осталих биће заступљен и Г. Колесников, врло познати руски сликар, који је, уосталом, овде радио плафон Београдског Народног Позоришта. Од скулптора, г. Т. Росандић припрема једну већу изложбу својих радова. Али све то, сви ти напори и радови наших изабраних, остаће само уживање малог броја. Долазиће увек једни те исти: неколицина истинских љубитеља уметности, аматера, снобова и девојчица које желе да заголицају око и насмеју се похотљиво пред наготом, и то је све. Као да је тако суђено.

А зашто?

Што се не предузме најзад нешто да се повећа интерес код публике за сликарску и вајарску уметност?! Било би потребно удесити нарочита предавања (а не само задовољити се са неколико ласкавих и официјелних речи на вернисажу) и то и пре изложбе и после и за време њеног трајања. Наћи и неке тумаче. Тако се данас ради у Русији, где народ гомилама напуњује Ермитаж и друге колекције и изложбене сале. Треба имати у виду, да би се предавањима доста постигло. Тен није мало утицао својом живом речју, у школи Лепих Вештина. Мора се исто тако предузети бар нешто предавања по школама, увести дане када се ђаци одводе у музеје, и спровести читав један низ малих обавеза у томе смислу. А после, отварати сликарске академије, атељее, дати више места у штампи итд. А шта би тек могла држава да уради, кад би само имала уметност у своме програму. Али нашим владама, изгледа, није до уметности...

И—и.

Пацов разноси кугу!

У последње време појавиле су се у појединим земљама читаве хорде, читави чопори пацова које је немогуће искоренити, већ се, напротив, све више множе. А, запажено је да ови глодари не чине само огромну штету глођањем, већ брзином телеграфа разносе поједине кужне болести, међу којима и кугу. Зато је, на пример, у појединим морским пристаништима, нарочито у оним која примају бродове са даљњег, азијског истока, и Кине, Кореје, где је куга епидемична, где је код куће, уведена оштра контрола и најстрожија дезинфекција приспелих бродова, обично сумпорисањем, тако да ниједан живи пацов не може прећи с брода на суво. Јер ови прекоокеански пацови заразе своје гостољубиве домаћине, наше пацове, те ови разнесу кугу по нашим крајевима. Тако се, на пример, пре извесног времена, као што је јављено, појавило неколико тешких случајева заразе у Боки Которској, али је, срећом, ту болест и локализована и није се раширила даље по нашој земљи. Било је, затим, усамљених случајева на Ријеци, у Трсту, Напуљу, Паризу.

Главно је да се вазда има на уму да је сваки онај који тамани пацове добротвор човечанства, јер с пацовима утамањује и болест. Само треба вазда мотрити који се пацови имају пред собом: да ли домаћи или т. зв. путници. Пацов-путник је одозго мрке боје, са стране жућкасто-мрк, доле беличасто-сив, реп му је краћи од трупа. Домаћи пацов је просто црнкасто-сив, свиластог сјаја, реп му је дужи од трупа. Пацов-путник је опаснији, кужнији и становништво би увек добро чинило када би, поред тога што би тај гад ревносно таманило, у исти мах извештавало надлежне санитетске и окружне власти о њиховој појављивању.

Зрачење код сипње.

На седници Бечког Лекарског Удружења привео је професор др. Фрајд једног астматичара, који је, читав низ година, имао све чешће наступе сипње и све теже. Напади би трајали чак и сатима. Лекарије нису помагале ништа или пак, најјача средства, као морфијумска уштрцавања или поткожна убризгавања адреналина, само пролазно и за врло кратко време, тако-рећи за неколико сати.

Најзад је професор Фрајд покушао зрачењем и постигао радикалан успех. Болесник је посведневно добијао зрачења кварцлампом са живиним испаравањем („Queck-silberdampfquarzlampe“). Доза, одн. јачина светлости одређивана је Едер-Хехтовим фотометром. Првих дана зрачене су прси и леђа и аплицирано је на њих по 14 одн. по 19 јединица светлости; касније пак, пошто су ишчезле примарне појаве, ишло се до 50 одн. до 118 светлосних јединица.

*

Рибље месо.

Пошто је надзор над продавцима риба с погледом на то да ли је риба свеж створ готово немогућна власти, то је остављено становништву да се само чува рђавих последица.

Како ће свежу, а како бајату рибу познати — то зна свака домаћица и добра куварица: по шкргама, јасно-црвеним, не увелим, које не заударају; по крљушти која се не одваљује у маси, већ се држи чврсто, итд.

Већ купљено, најпреча је ствар да се рибље месо добро искува. Затим, нарочито о топлим данима, не подгревати рибља јела и не штедети рибом: преостане ли јело, дати га мачкама, а га не остављати за сутра, јер може бити прави отров.

Стари играч.

Обично се мисли да са добар играч може бити само у младости. Забележено је: да је Атињанин Симонид добио у својој осамдесетој години прву награду као најбољи играч.

*

Хрвање у Аргентини.

У овој земљи је забрањено мушарцима да се јавно хрву. Установљено је да се хрвачи од заната хрву само „форме“ ради, да забаве онај свет. То се Аргентинцима није свидело; они су хтели, за свој новац, да виде бар коју огреботину, бар који разбијен нос. Зато је од сада у Буенос-Ајресу дозвољено јавно хрвање — само женама. Власти правдају ту наредбу тиме што су учестале парнице између управа локала у којима се продуцирају хрвачи и публике која тражи да јој се врати новац, јер су се хрвачи борили само као бајаги. Али кад се жене хрву, оне у то уносе толико жара и правог темперамента, да је милина. Жене се туку са таквом жестином, да никад не прође без каквог потресајућег призора. Оне се не пуштају, док једна другу озбиљно не озледи, тако да публика има шта и да види. Богме, то није похвално за нежни „слаби“ пол. Ако је и за спорт, много је.

*

Аутомобилске гуме.

Најважнија ствар код аутомобилских гума је свакодневно чишћење њихово од уличних отпадака, каменчића, стаклади, уопште од свега онога што се прилепи за гуме. Али то све још није довољно.

У интересу распростирања теретних аутомобила фабрике гума су једном приликом, има томе прилично времена, увеле т. зв. километарску гаранцију, а то ће рећи да су купцу гуме гарантоване трајање исте за 15.000 километара. Фабрике су се одважиле на тај корак зато што се мислило да ће се тиме потрошачима доказати да се за фабриковање гума употребљава најбољи материјал.

Да је пак гарантовање једна сасвим умесна ствар види се по томе што свака гума заиста може да пређе гарантовани простор, па чак два, и три, и четири пута више, само ако се камион не преоптерећава и ако се гуме посведневно чисте.

Али то обично није случај. Јер, на првоме месту, имаоци камиона, имајући у руци гаранцију за 15.000 км, нимало не воде рачуна о својим камионима и товаре на њих више него би се смело и пуштају их брзином која није за та кола — све зато што имају фабрику у џепу и што фабрика никад не може доказати крајњу нехатност на њиховој страни. Напокон, чак и поред добре воље сопственика, који обично сам не шофира, цела се ствар спотиче о шофера који је, по правилу, небрижљив и несавестан.

Међутим, све те незгоде данас се могу отклонити с обзиром на то што постоје нарочити контролни апарати, којима се рад шоферов, а без икаквог могућног утицаја с његове стране, може до ситнице контролисати. Такав апарат је прост и јевтин, а његово ће присуство учинити да ће шофер, знајући да ће бити позван на одговорност и евентуално отпуштен за рђав и несавестан рад, вазда пазити како води камион, као и то да га строго држи у реду и чисти. Тада ће гуме заиста издржавати не само предвиђено време, него, као што је речено, удвојити и утројити издашност камионских гума.

Лепу играчицу Нину Тини издржава богати Соврин, који се размеће овом скупом драганом, али покушава помоћу ње да добије зајам од развратног старца Добровољцева. Нина прозире игру Соврина, и ако не зна да га управо она упропашћује својим расипништвом, и пристаје, утолико пре што је Добровољцев био заводник њене матере, коју је и у гроб отерао, пошто је заједно са Керчицом, Нином, одвео од мужа, малог железничког чиновника.

Играчица је незадовољна својим животом и тражи повода да се ослободи Соврина. У томе се пуким случајем уплоша са чиновником Лавренћевим и његовом сестром Наташом. Нина походи Лавренћева, који не зна ко је она и који осећа према њој врло живу наклоност. Наташу је напустио човек кога је волела и Лавренћев је невесео због сестрине невоље.

Љубав и страст.

Роман из предратног високог руског друштва.

1.

— Искрено да кажем, — па и није...

Нина диже главу, зачуђена.

— Ових дана сам испуњен таквом радошћу, да за сузе и јад нема у мојој души места. Ви ме свакако разумете! Можда вам изгледа чудновато одакле тако изненада! Али то не значи ништа... Ах, како бих желео знати, да ли сте... слободни?

Нина је сва треперила од среће, али, наједаред, самртно бледило јој обли лице.

— Мислим, да ли нисте давали коме обећања, похита он...

Она дође к себи и радосно климну главом. Јесте, она има права да себе сматра слободном.

— Боље је да не говоримо о томе, — једва чујно прошапута она. — Та ви мене и не познајете!...

— Скроз вас видим! — с усхићењем узвикну Лавренћев. — Душу вашу познајем!... Верујем да вас живот није мазио као ни мене. Надајмо се на лепшу будућност!... Оставите ми своју адресу! Кад будем имао времена увече, навратио бих да вас видим...

— К мени се не може... Кад бисте дошли, господарица би ме лишила рада, — измисли Нина очас. — Она је у томе погледу веома строга и могла би свашта помислити, па би почела оговарања... Не, мени се не сме долазити!

— То значи, да ћемо се моћи виђати само овде, или на улици! Обећавате ли, да ћете долазити? Желео бих да вас виђам с времена на време, да бих прикупио снаге и боље се трудио ради будућности.

Он се није изражавао јасније, али је она била пресрећна, стекавши наду на бољу, нову, могућу срећу. Никад јој се није указивала прилика да осети ма шта слично. Целим путем, враћајући се кући, Нина се осмехивала.

С каквом је зебњом он упитао да ли је слободна...

Наравно, она је била у праву. Још нико за њу није учинио ма шта, што она не би платила...

И, одједном, она се следи. Није истина! Постоји неко... И тај је, можда, жив...

Десило се пре неколико година, кад је она тек започињала своју каријеру. Нека приватна оперска трупа била јој је понудила ангажман. То је било у Харкову. Позориште су свакодневно посећивала два брата, браћа Клудњикови, Михајло и Владимир. Обојица млади, ватрени, заљубљени... А она, — она се играла њиховом љубављу, не разумевајући шта је страст. Они су је штитили од других и, у исти мах, суревњиво су мотрили један на другога.

Кад је опера прешла у други град, браћа Клудњикови отпутоваше за трупом.

— Шта намеравате чинити са својим заљубљеним Ајаксима? — питаху играчицу.

— Послаћу их у ветар. Додијали су ми, свађајући се! — дрско би одговарала она.

Неколико дана после тога, по обичају, ручало је ово троје у једном ресторану. За то вече није била заказана представа.

— Чини ми се, да ми удешавају ангажман у Петрограду, — објави Нина новост. — Значи да ћемо се ускоро растати.

Михајло је промери дивљим погледом.

— И вама је до смеја?

— А шта да радим, да плачем?

— Та јесте ли ви од камена! Зар не осећате, како сам измучен, не спавам, сав горим у вашој близини, немам ни часка мира, не могу више да живим...

— Чак и револвер носи са собом! Ено га, тамо на столу, — насмеја се Владимир.

— Вода, шта ли, тече у вашим жилама, кад не можете да појмите шта је страст! И нема те силе, која би вас раздрмала!... — горко изусти Михајло, посматрајући је упорно, чисто са неком мржњом.

Она се и даље смејала, забацивши се на наслон од столице.

— Раздрмати треба не речима, већ делом! — викну напити Владимир и неочекивано је пољуби у потиљак.

Дотле се још нико није дрзнуо да је пољуби, и, огорчена до крајности, Нина скочи. Он за њом. Михајло је хтео да га задржи, али се оклизну и паде.

— Мила моја, сад немате заштитника, а ја ћу вас у сласт изљубити! — чу она пригушени шапат Владимиров, који јој је прилазио, раширених руку.

Њој се смрче пред очима. Не схватајући шта чини, дохвати револвер и испали, насумце.

Нешто тешко паде на под. Зазвеча полупано посуђе. Михајло узвикну, полетевши брату, а она је стојала као скамењена и тупо посматрала убијеног. Наузнак. Није стигао ни да проговори. Кад је послуга провалила у кабинет и дозвала полицију, леш убијеног Владимира Клудњикова лежао је на истоме месту. Нина је седела код камина, покривши лице рукама, а Михајло Клудњиков са крајњом мирноћом предусрете власти и одмах изјави:

— Имао сам да расправим с братом наше личне рачуне. Ухапсите мене!

Дуго се Нина сећала овог призора! Неколико пута пре судског претреса походила је Михајла у затвору, говорила да је спремна на признање, али он ни да чује: захтевао је од ње да ћути, а она пристаде — из малодушности.

Сведочила је на суду. О њој се онда много говорило и указиваху прстом на њу.

Михајла су осудили на дванаест година робије. Она је отишла да се с њим опрости. При сусрету очи му плануше дивљим сјајем као и у старе дане. Он јој стиште руку, очајнички, и процеди кроза зубе:

— Упамти добро, моја страст се неће угасити! Још ћемо се у животу срести и свести рачуне!

Сад се врло живо сећала свега тога. Само се по себи разуме да је она била морално обавезна према овоме човеку, и чак везана за њ тајном свога злочина. Али зар ће се тај човек икада вратити?!

— Илија Семјоновић вас чека у салону, — најави слуга.

Нина није хтела да се покаже Соврину у тако скромноме, простоме оделу, те оде прво у собу за облачење да се пресвуче. Изабрала је врло луксузну домаћу хаљину.

Сва у чипкама, са брилијантима! Сад је опет чувена позоришна дива.

— Немам среће! — поче Соврин, пољубивши је галантно у руку. Андреј Андрејевић Добровољцев је отказао ручак са нама, данас. Молићу вас да одете некако до њега. Кажу, да му је стан прави музеј: толико је ту скупљено драгоцености!

— А ако ја не пристанем? — охоло се усправи она.

— Помрснићете ми све планове! Остаје ми да просвирам метак кроз главу!

— Тиме ме нећете застрашити, — презриво слеже раменима Нина. — А ако већ и будем отишла, то ће бити само због мојих личних послова; ви пак себи удешавајте како знате!... Ако вам је потребан новац, можете га исто тако позајмити и од другог брата Добровољцева. Говори се, да је и тај веома богат.

— Јесте, познајем се и са генералом Добровољцевим, — хладно је прекиде Соврин. — Жени се ових дана...

— Којом? — и нехотице упита Нина, мада је то ни најмање није интересовало.

— Ћерком, или нећаком графице Ладишчев... Немојте бити тако упорни, мила моја; обећајте ми да ћете посетити Андреја Андрејевића... Треба пречистити с том ствари!

Она се неприродно насмеја и, обрнувши му леђа, рече:

— Да, треба пречистити са свим тим..

IV.

Код графице Ладишчев.

На горњем спрату једне од великих кућа у Фурштатској улици био је стан графице Олге Григоријевне Ладишчев. Салон, кабинет покојнога грофа и собе двају госпођица гледаху на улицу, а у двориште — мрачна трпезарија и малена спаваћа соба грофичина.

Све је у кући било тихо. Графица и њена кћи Лика још не беху устале. Била се дигла само нећака, грбава књегињица Султанет Мађани, и у топлој домаћој хаљини, са меком обућом на ногама, нечујно је шетала горе доле по салону.

Књегињица је, као већина грбавих, била малога раста, несразмерно велике главе. Дуге, мршаве руке крупних зглобова, као два пипца, висила су јој низ наказно тело. Пролазећи поред огледала, она му се окрену леђима, да не би морала спазити и овом приликом своју ружобу.

Зимско сунце се прокрадало кроз завесе и нештедимице истицало све недостатке намештаја. Ружичаста материја на тешким засторима беше се местимично сасвим испизала, а тако исто и по застучићима, који су били разбацани по наслоњачама и столицама, од којих су најгоре биле склоњене у најудаљеније углове, да би мање падале у очи.

— А моји милијони леже у банци! — пропапута књегињица и њене дивне очи се оросише сузама.

Довели су је као петогодишње сироче у кућу графице Олге Григоријевне, и цео њен живот јој прође између ових зидова са похабаним намештајем.

Књегињица, која је била одана свом душом доброј графици, још из малена је разумевала да се у кући многог чега лишавају, те би често молила графицу да се користи њеном имовином, за шта графица није хтела ни да чује.

— Мени ништа не треба, — кротким гласом би одбијала она. — Остаће онако како сам била одлучила са покојним мужем... Не мешај се у те послове, дете моје!

— Она се баш ни најмање не чува, а све због нас! — мислила је Султанет. — Јуче је била бледа као смрт, а остали смо скоро до зоре. До душе, Лика је унапред била ангажована за све игре, те не би било лепо да превари своје кавалере. Ну »мамуља« би ипак требала више да се чува!

Грбава Султанет није упамтила своје мајке и волела је графицу из дубине душе. И покојни гроф се с њом лепо опходио, али је Лику много више волео, што се код графице није могло приметити.

— Ти си — моја мамуља — тепала би малена Султанет графици, нежно је грлићи.

— Не, она није твоја мамуља! — драла би се лепотица Лика као дивља. — Она је моја мама — није твоја... Теби је она тетка!

— Није мамуља, већ тета! — жалосно је цикала она, — Тета?

— Па добро, зови ме тета — мамуља! — тешила је малу грбавицу графица, — мени се и тако свиђа, молим те...

Од тада је Султанет звала графицу »тета-мамуља« и била је тим називом задовољна.

Кад год би излазили куда увече, Лика се увек возила у грофовим колима, а Султанет са графицом, што их је везало читавим низом успомена.

Често би, као две другарице, говориле о Лики, која је била чудноватe нарави и у многоме неразумљива; међу њима су постојале тајне у које Лика није била посвећивана. Султанет је познавала цео кућевни поредак, помагала тетки у домазлуку и узимала учешћа и у најмањим ситницама. Лика је се држала далеко од те свакидашњице. Дететом све би слободно време проводила уз грофа, а по његовој смрти најмилије јој је било да се завуче у његов кабинет, где је налазила себи забаве. Могла се је на махове одушевити са неком болесном страшћу за буд за што, али исто тако би је брзо и прошло. Она је волела мајку на свој начин. По два-три дана би се умиљавала око ње, па би прошло по неколико недеља, а да јој не приђе и не упита за здравље. У већини случајева се подсмевала грбавој Султанет, али ако би ко само покушао да је увреди, она би се одмах за њу заузимала и бранила је. Кињи, мучи, исмева своју невину жртву, па се наједаред тако стане умиљавати, да је Султанет готова сместа да заборави све зло.

Овога јутра Султанет се била пробудила доста рано и устала у радосном узбуђењу. Очи су јој блистале неким нарочитим сјајем. Прође руком преко чела, као да се труди да отера неку мисао, па се опет замисли.

Буновна собарица немарно уђе у салон и лењо брисаше прашину са ствари.

— Да вам не сметам, Анушка? — упита књегињица.

— Да, требало би проветрити, госпођице... Што сте тако поранили? Чини ми се, да сте се касно вратили са бала!

— Касно, Анушка. Било је веома весело...

Собарица се осмехну, одмеривши књегињицу од главе до пете, али Султанет не обрати на то пажњу.

— Спава ли тетка? — запита она.

— Мало пре су заспали... Имали су срчани напад, изгледа... Звали су ме да им додам воде...

— Ах, Анушка! Па што ме ниси пробудила?

— Строго ми је било наређено да вам не говорим... Сами знате какви су...

Султанет се сети јучерашњег графичног бледила и опет прекори себе за нехатност.

— Могли бисте прећи у кабинет! — прогунђа Анушка. — Сметате ми да спремам.

Књегињица се пожури у кабинет и спусти се у наслоњачу. Покојни гроф Сергије Павловић је волео удобан живот. Најмању ситницу је бирао са великом љубављу. О свакој би, не само слици, већ и раму добро размислио пре него јој нађе место на зиду. Тако је све и остало на истоме месту.

Забацивши главу високо на наслоњачу, Султанет затвори очи.

Као жив стајаше пред њом генерал Александар Андрејевић Добровољцев.

Лепа појава, стасит, држи се право и горде, а груди му покривене орденјем. С таквим достојанством уме да се опходи са свима, и тако се љубазно, тако добро осмехује када разговара с њом! Никада Султанет није тако много похађала друштво. Сад она не одбија ни један позив и радује се што нико у кући то не примећује. Она већ зна, да ће се генерал потрудити да буде тамо, где су оне позиване, што му код његова положаја није било ни мало тешко.

Он их чека код улаза у салон, нуди руку графици, кад се она упути столу да игра карата. Лика се обрће у валцеру са својим кавалерима, а он прилази Султанет, поклони јој се и љубазно пита:

— Хоћемо ли у мали салон?

Савладавши урођену стидљивост, Султанет се неусиљено разговара, брбља, смеје и шали као и сви други.

Кад јој је он по други пут понудио руку, да пређу у будоар, неко од гостију рече:

— Генерал Добровољцев је сјајна партија. Свака би радо пошла за њега, ма да није више млад!

Султанет се на то наљути и поцрвене. Како су могли сматрати генерала Добровољцева старцем! До душе, брада му је скоро сасвим сéда, а и залисци, али каква је то благородна седина била! Лице румено, кожа глатка, очи се тако сјаје испод густих обрва! Те су очи често гледале смрти у очи; он је ратни генерал — цео му је живот низ сјајних подвига. Сматрају га одличном партијом? Па ла, у праву су — свака би пошла за њега врло радо...

И први пут јој паде на памет да ће се он њоме оженити.

— Чини ми се, да сам полудела! — расрди се на саму себе Султанет.

Генерал је упорно у њеноме друштву проводио време, и на очиглед свима одмах њој прилазио. Често би сели код самих врата салона у коме се играло и посматрали парове.

Јуче јој је било тако необично: генерал је више ћутао и с муком савлађивао узбуђење. Султанет је осећала да он има нешто да јој повери, али не може да се одлучи.

То је био њен први роман са свим узбуђењима, и она је осетила да губи земљиште под ногама, трудила се да се сети свих прочитаних књига у којима су описивали такве случајеве, те је потпуно заборављала да за њу не може важити оно што и за цео свет, пошто је она наказа.

— Сад ће рећи!... — мислила је она у себи, а срце јој је тако куцало, да је губила дах.

Али генерал не рече ништа, само је узе за руку и стеже је.

После тога су ушли у салу. Лика се пожури да им приђе, и овог пута је дуже него обично шапутала о нечем са Добровољцевим и лукаво се осмехивала, а његово лице беше некако озбиљно, свечано.

»Лики је све познато, — помисли Султанет. — Он јој је поверио своју тајну и саветовао се са њом!«

Дође јој жеља да узме Лику под руку, да је одведе у другу собу и испита је; али се она није на то одважила. Лика је увек умела да обузда сваку њену жељу једним покретом својих обрва, једним својим гестом.

Пред сам полазак, кад их је графица журила да се иде, Добровољцев стиште грчевито руку Султанет и рече:

— Сутра ћу бити код вас у два сата, Књегињице... Сутра — је најзначајнији дан мога живота!

Њој се тако заврте глава, да у мало не паде. Не памти како је сишла низ степенице и села у кола. Била је као у заносу.

Сви су говорили да је генерал партија, на којој ће јој свака позавидети; ни једна лепотица му не би одрекла, а он ће данас доћи да запроси грбаву наказу! Да, несумњиво долази да затражи њену руку!...

Није никакво чудо што после тога није могла да заспи целе ноћи, па се чак љутила и на Лику што може да спава као заклана.

Зато је сад почела да дрема, мала је себе уверавала, да не сме заспати. Ипак је заспала и, вероватно, би преспавала бар неколико часова, да је Лика није пробудила.

— Таночка..., Таночка! Време је доручку! — и дотаче се косом њеног лица.

— А?... Шта је?... — Султанет погледа у њу као криван. — Доручак?...

— Па да... — Мамочка баш није наредила да те пробудим, али си ти тако смешно спавала... Да се пожуримо са облачењем... Мама ће се одмах вратити... Отишла је у цркву.

Ухвативши је под руку, Лика је поведе из собе.

Султанет се обично чешљала и облачила много брже од Лике. Овог пута било је обратно. Лепотица је већ одавно била готова, а грбава девојка се још вртела. Час расплете косу, час је подигне високо, или стави широки појас, па потражи какав ужи.

Лика је у недоумици посматраше, па напокон прште у смех.

— Од кад си постала таквом кокетом! Не треба се тако дуго огледати. Пропуће стакло, Таночка!

— Пусти ме, Лика, не сметај ми!

— Како си се прозлила! Не могу да те познам... Какав је то особити дан данас?...

Султанет поцрвене и окрете јој леђа.

У тај мах разлеже се глас графице Ладишчев:

— Децо, ходите брзо на доручак! Сад ће доћи од мадам Бурдо.

V.

Необичан дан.

— Ето вам нових журнала, — говорила је грожица Ладишчев девојкама, — ваше хаљине не ваљају више за излазак. Код Зиновјевих о ручку треба да се покажете у чему лепшем! Видите, госпођица је већ ту.

На округлом столу у гостинској соби стајали су отворени журнали. Графица Ладишчев, оседела и бледа, чисто провидна лика, али још врло лепа, седела је у наслоњачи крај стола и превртала листове.

— Лика, ходи овамо! — позва графица понова.

— Мени хаљина није потребна, мама, — одазва се лепотица, одмахнувши својом кудравом, златном главицом и незадовољно набра обрве, своје танке, прне, лепе као уписане обрвице. — Бела ми је још прилично добра. Изберите за Таночку! Мени не треба!

— Ако теби није хаљина потребна, — Лика, мени још и мање! — смерно узврати грбава књегињица.

— Што се ти изједначаваш са мном! — обрецну се лепотица, слежући раменима. — Моја мати нема довољно средстава да дозволи себи какав му драго издатак као ти са својим милионима!

— Хаљине ће се шити обема; доста о томе! — прекиде их графица нервозно. — Молим вас, ходите са мном у моју спаваћу собу, — обрати се она радници, подижући се с муком са свога места. — Хоћу да вам дам нека упутства.

Султанет је са зебњом испрати погледом.

— Јадна мамуља, како је ослабила! — оте јој се са усана.

Сјајне Ликине очи сенуше злобно.

— Ти би се већ могла оставити те своје детињасте навике, да називаш моју маму »мамуљом«! Хвала Богу, ниси више мала, превалила си двадесет и пет...

— Нисам заборавила колико ми је година, — кротко се осмехну кнегињица. — Могла би и да ми не напомињеш. — Лице јој се осу руменилом. — Како си завидљива, Лика! Шта ти смета што ја грофицу тако зовем?

— Зато што је то и смешно и глупо! Она теби није чак ни рођена тетка!

— И то знам. Ја не памтим своју мајку, коју ми је грофица заменила. Дуго времена нисам ни знала да сам сироче. На моме месту и ти би је такође називала мамом!

— Да сам ја на твоме месту, ја бих се пре утопила него што бих живела, кад бих дознала, да жена коју сам из малена сматрала својом мајком, није моја мати, да ми је туђа!

Сузе навреше на очи Султанет, али се она уздржа, и са страхом стаде гледати како се Лика забавља, боцкајући чиодом по својој руци и трудећи се да изведе слово.

— Лика! — прискочи јој грбава, — престани! Та, то боли... крв...

— И не горичем да боли. Па и то је пријатно! Јака сензација! Може ли ништа бити пријатније, а, Тана?... — ругала се Лика и обујми страсним покретом грбаву око врата.

— Баш не могу никако да те разумем! — рече Султанет, ослободивши се из њеног загрљаја. — Какво ли је то чудновато задовољство причињавати бол себи и другима? Шта налазиш у томе? Као да зао дух седи у теби!...

— Већ си често чинила! Вештице, вилењаци!... Ти и у те глупости верујеш! Ја тражим силна осећања! У њима налазим највећу насладу!

— Декаденција, Лика!

— Назови како хоћеш, мени је свеједно!

— Ти ми браниш да називам твоју маму »мамуљом«, а ја и тебе сматрам сестром и, вероватно, ћу те увек тако и сматрати.

— Да ли баш увек? — осмехну се Лика.

— Баш увек.

— Чак ако бих ти ја задала и велики бол?

— Ти то често чиниш, али ипак те због тога не волим ни у колико мање.

У тим кротким, дивним очима појави се туга.

— Доста о томе, Таночка; боље разговарајмо о чему другом, веселом!... Јуче увече, код кнегиње Бањске, генерал Добровољцев се ни за тренутак није одвајао од тебе.

— О многом чему смо разговарали. — Султанет се збуни и поцрвене. — А његов ађутант, лепи Мињаев се није одмицао од тебе! — рече она после кратког ћутања.

— А, је ли да је леп? Ах, обожавам све што је лепо! Посматраш га, па те чак и љутина обузме што не можеш да му изнађеш какав недостатак. Ако кога заволим, то ћу свакако таквога луткана, или, баш супротно, какво чудовиште... или... неког сасвим необичног...

— Због јаких осећаја? — нашали се Султанет.

— Баш због тога, — потпуно искрено потврди Лика. — Велиш, дакле да ти је генерал симпатичан?

— Да, он ми се свиђа. Смео, храбар, поштених назора. Причао ми је много о својим ратним подвизима. Је ли, да је био јуче диван у оној униформи? Толика одличја!...

— Али он је стар, Таночка, а?

— Педесет и шест година. Говорили смо некако и о томе. Али зар ти се не чини да он изгледа много млађи? И ја се много радије разговарам с њим него ли са нашом златном младежи. Не бих могла, на пример, ни две речи проговорити са твојим Мињаевим и јасно му читам из очију одвратност, коју осећа према мени и мојој беди.

— А шта читаш из очију Добровољцева? — упита Лика са једва приметним подсмехом у гласу.

— Доброту, — брзо одговори грбава. — Да, он је веома добар.

— Да разговарамо отворено, Таночка... Као мушкарац... улива ли ти одвратност? Кад би те нешто пољубно, а?

— Никад о томе нисам размишљала, Лика.

— Али, само замисли. Реци... немој се стидети! — навољивала је лепотица, и Султанет, збуњена, промрмља:

— Не, он ми није одвратан. Он је ваљан, увек пристојно одевен и тако леп мирис уме да изабере! Доиста, мало би се који од наше младежи могао мерити са њим. Какву косу само има, па какве зубе!

— И то своје зубе, додај! Баш сам пажљиво разгледала, јер ме је то заинтересовало.

— Јесте, своје зубе, — потврди чисто са неком гордошћу грбава.

— Уз све те лепе особине још је и врло богат, а заузима високи положај не према својим годинама.

— Није напунио ни тридесет кад је био произведен за генерала, јер се одликовао, — настављала је кнегињица гордо. — Свиђа ми се и то што се не размеће својим заслугама. Он је прави јунак, а као да сам то не увиђа. Кад буде данас дошао...

— А зар ће он данас доћи? — претварајући се упита Лика, тобож зачуђена.

Султанет поцрвене.

— Обећао је да ће бити овде у два сата.

— Ах, Боже мој, па сада је већ један и по! Због тога ли си се тако брижљиво чешљала! Храбри генерал тек што није наишао, а ја сам у овој цицаној блузици! — рече она и с комичним изразом ужаса на лицу пљесну рукама.

— Па ти знаш да си увек лепа! — процеди кроз зубе Султанет.

— Драга моја, и брилијанту је потребан леп оквир! Ја се трудим да мама и не наслути

о чему мислим, јер ме мучи мисао да она много троши на моје одело, а сама се лишава свега. Али, признајем да врло волим и лепе хаљине, и лепе ствари уопште... И тако, генерал је веома богат...

— Мене не занима његово новчано стање...

— Лако ти је говорити, кад имаш милионе!

— У разговорима са Добровољцевим заборављам да је он богат, и да сам ја богата. Ах, каква срећа, — Лика, заборавити да сам богата! Све до сада сам осећала да са мном разговарају, и уопште да су према мени пажљиви, само из обзира према моме новцу.

— А разговарајући са генералом тога нема?

Султанет стидљиво признаде:

— Са њим тога осећања нема.

Опет се појави веселост и зле искрице се засјаше у очима златокосе лепотице. Тако је она у своме детињству волела да мучи животиње.

— Шапни ми на уво, да нећеш одбити, ако те генерал данас запроси, — умиљавајући се као мачка, шану она грбавој. — Немој се стидети, признај отворено!...

И Султанет признаде, поцрвеневши до ушију:

— Нећу одбити.

— Ха, ха, ха, браво! — прште у грохотан смех Лика, а кнегињицу прође језа од тога смеха.

— Зашто? Шта ти је? — зачуди се она.

— Ти ћеш примити његову понуду, али је цео малер у томе... — и она отеже, наслађујући се овим тренутком, — што је он неће учинити теби, већ ће је учинити мени!... Он ће доћи у два сата, да запроси у маме моју руку!...

Великим, раширеним очима мерила је Султанет Лику, трудећи се да погоди да ли се ова не шали. Али и не трепнуше од овога погледа као бездан дубоке, црне очи Ликине, и кнегињица схвати да то није шала.

— Како си зла! — оте јој се. — Лика, зашто све то?...

Златокоса лепотица не доспе да јој одговори, јер је у тај мах ушао у собу лакеј.

— Генерал Добровољцев пита може ли бити примљен код грофице.

— Замоли!

И, клизећи по салону гипким, змијским покретима, Лика се удаљавала кроз низ соба у спаваћу собу грофичину, да је обавести о доласку госта.

Генерал је дошао у униформи, са свим одличјима. Леп и младолик, уђе у салон.

— Ах, Александре Андрејевићу, тетка ће одмах доћи, — пожури се, пруживши му руку и старајући се да је се што пре ослободи.

— Јесу ли сви здрави?

— Да, Лика је здрава, — брзо одсече Султанет. — Ето је, иде!

Грациозне очи генералове се засијаше. Придржавајући сабљу, скоро младалачким кораком пожури он у сусрет девојци.

— Лепотице! — оте му се са усана и, узевши је за руку, он је принесе уснама. — Допушта ли грофица?

— Молим, — звонким гласом одобри Лика.

Грофица Олга Григоријевна прими генерала у кабинету свога покојнога мужа.

— Боже мој, ви сте у парадној униформи! Да није званична посета? — зачуди се она.

— Погодили сте, посета је доиста званична. Дошао сам да вас замолим за руку ваше кћери.

Олга Григоријевна се збуни. Није очекивала ништа слично.

— Руку моје кћери?... Али које? — промуца она.

— Увек сам се дивно вашој доброти, грофице, и умењу да не правите разлике између двају госпођица. Али поставити такво питање у оваквоме моменту, чак је... Молим вас за руку не кнегињице Султанет, већ ваше кћери, грофице Лидије Сергијевне Ладишчев.

Самртно бледило покри лице Олге Григоријевне.

— Захваљујем на части, — одговори она лагано. — Лика ће се удати по своме личноме избору.

— Ја се никад не бих одважио на тај корак, да немам унапред пристанак грофице Лике, — са гордошћу узврати Добровољцев.

— Ах, зар сте ви већ уговорили?

— Ја сам јој се одавно изјаснио, и тек јуче, пред игром, она ми је рекла »да«, и дозволила да вас данас посетим.

— Извините ме, генерале, хтела бих да се поразговарам са Ликом пре него ли вам дам одговор.

Олга Григоријевна устаде.

— За сада... опростите... Не осећам се најбоље...

На то зазвони по собарицу.

Суво и званично се опростио генерал са њом и изишао из кабинета.

VI.

Две природе.

— Дете моје, сада смо саме и ти ми мораш рећи истину. — Олга Григоријевна се надже над Ликом, која је била дошла по обичају да се пре спавања поздрави с њом.

— Поновићу, оно што сам већ и пре рекла. — Хоћу да се удам за Александра Андрејевића Добровољцева.

— Лика, — и ту је узе грофица за руку, — ти то чиниш, јер си се полакомила на његово богатство, и да би ме ослободила издатака на твоје тоалете...

(Наставак у идућем броју.)

У овој својој приповетци овековечио је симпатични писац један живи тип босанске касабе, једног од оних који нестају, а с новим временом ишчезнуће за увек. Г. Митровић је и ову своју стварчицу обрадио ћоровићевским познавањем босанске касабе и његовом љубављу према њеним становницима и хумором који се, местимично, диже до хумора Стевана Сремца.

Трговина код Малог Турчина.

У ту трговину долазили су хамали, да у сомун уљиу за крајцару зејтина; деца удовâ ради по оке кукурузна брашна; комшије из његове махале ради сатљика гаса и сличних потреба; сељанке ради чешља и чиоде; сељаци када хоће да измене лулу, ја камиш; а љубопитљиви странци баш ради самог Малог Турчина, да га виде и, смејући се, нешто у нотес забележе.

Муштерије његове нису му никако имена знале, само се говорило: „Купио сам то и то код Малог Турчина“ или „Купи ми то и то код Малог Турчина“ и тако је његова солидна радња мало по мало стицала гласа, не само у касаби, него и по селима, док није сав срез сазнао за Малог Турчина, који је имао свих оних ситница, које су у другим дућанима реткост биле.

Деца су нарочито симпатисала Маломе Турчину вељда што су се у расту могла с њиме такмичити, или што су га могла — пре но што фењер упали — преварити каковом лошом паром; подбацити му крајцару (умотану у станиол) место сексера, ко би то знао; тек он децу није волео (деца су највише воће код њега куповала) и с неповерењем их је примао у дућан.

Једног дерана видао је до пола чаршије, јер му је из сепета уграбио шаку аршлама и пре но што је могао да извади аршламе из уста, дечак га уједе и недељу је дана носио прст умотан у кожној струготини и паучини.

А смешан је био Мали Турчин. Када би стао иза оног великог сепета, само што му се глава са белим ћулахом и дугачком проседом брадом видела. Очи су му шмигале као две ситне маслине.

Деси се, да се муштерија преко ћепенка надњесе у дућан и тражи Малог Турчина и тек да оде откуд је и дошао, али та два сјајна ока у час блесну иза каца и Мали Турчин, лаган као мачак, скаче по дућану и служи своју муштерију. А било је у његовом дућану штоно кажу и птичијег млека: каве, шећера, пиринча, бамје, брашна, разног воћа и поврћа, разног јестива, све је то понамештано у сандуке, сепете, качице, канте а цела позадина била пуна жутих рафица по којима су поређани разни предмети као: огледала, цигарлуци, чиоде, луле, камиши, папири, шибице (сумпораче и фосфораче) и т. д. и т. д. и то је довољно било, да је његов дућан изгледао увек пун као шип.

Још је само остајало нешто простора за пустекију на којој се Мали Турчин молио Богу, те чекмеце за паре, крај које се у зимње доба смештала дагара над којом је Мали Турчин згрчен грејао руке, а у позадини дућана кроз мала узана врата, кроз која је само мали Турчин могао проћи, црнио се простор Мрака у коме је био магазин, и тамо је Мали Турчин бацао старе канте, сепете, ћагета и држао једну мишоловку у којој је пацове хватао.

У летње доба виђао се Мали Турчин у копорану и гаћама и босоног, само кад би изишао пред дућан да помете плочник, обукао би нануле и дуго меткао, да се није смела видети ни једна сламка а ни један ћик — такав је чистунац био. И опет су несташна деца (када би он у дућану, покривен марамом, спавао) пунила папирићима тај плочник, само да му зададу више посла и да му напакосте.

Пре дневне молитве редовно би прао ноге, умивао лице и гркљао уста и онда би се клањао, и у томе га не би ништа ометало.

Деца су обично тада Маломе Турчину крала воће. У зимње доба носио би чакшире и дугу гранасту антерију и плитке кондуре у којима се виделе вунене чарапе.

Мали Турчин је био и од мале захире. Јео би обично хлеба што би од куће (имао је жену и једног мачка) донео и присмакао са крушчицом или јабуком, која је нагњила или утучена, лизнуо би прсте (то је вршио силном вештином) када би коме сипао кајмак, пекмез или мед и то га је оброчило.

У вече би куповао кулен, запињао мишоловку и одлазио кући. Кад нема кулена, подбирао би јабуке и крушке и носио кући у везеном провидном фрцулету.

Мали Турчин уопште је мало и говорио. У говору је чудно заносио на своје порекло из Албаније.

Није волео друштво, па се ни с ким није ни дружио. Ето тако је та „Трговина код Малог Турчина“ годинама и годинама трајала са истим артиклима, са истим спољним изгледом; нити се шта мењало изнутра, нити се шта споља поправљало, даске су на крову гњиле и буђавиле (на њима се хватала зелена маховина), а ћепенци се распуцавали и сушили од сунчаних припека.

И мислио би човек, да се и Мали Турчин није мењао, него да је потпуно мирно и лено живео. У главном тако је и било, али је Мали Турчин поред мирног и задовољног живота имао и једну животну тежњу, која га је издизала изнад обичних створења, која су у постојала само ради желудца и уста. Он је био заклети непријатељ пацова и мишева и радио је свим силама на пропасти њиховој.

Мали Турчин мрзио је мишеве (јер они у дућану нагризају свеће, шуњају пиринач, утапају се у кајмак и пекмез) и није мировао док

Богу јемин није дао, да ће их уништити из свога дућана.

Стога се и „Трговина код Малог Турчина“ није могла замислити без мишоловке.

А Мали Турчин имао је једну чудну мишоловку у облику сандука у коју се могло наједном ухватити више мишева, само се требала такнути једна мала дашчица (посута кукурузним брашном), која је у вези са једним тешким капком који се обори — и мишеви су у клопки. А онда би Мали Турчин доносио од куће свога старог мачка и гурнуо га у мишоловку, те је мишева стала трка и писка од страшног џелата, а мали би Турчин скакао од радости и викао: Афердосм! Очиш свећа да једиш, очиш сир да грискујеш!...

Ачкосон мачак!

Мишоловку ову изумио је Мали Турчин, али је није другима показивао ни давао на умножавање.

Када га је једном Зердо телал упитао, би ли му је позајмио само за једну ноћ (да ухвати пацова што му је опанак појео), он само што је саставио обе беле куштраве обрве:

„Демек теби да давам, а јазук у дукјан си да правим. Бош посла.“

Мали Турчин је хтео најпре да очисти свој дућан од те напасти а онда, као човекољуб, намеравао је, да свој изум изложи свему свету на употребу. Али се мишеви, као за инат умножавали к'о да им је неко рекао: „Рађајте се и множите и напуните пуну „Трговину код Малог Турчина“ и владајте њоме!“ Било их је између сандука, у рафама, у пиринчу, у воћу, међу пакетима, на све стране. Један му се провукао чак и у чекмеџе и нагризао му нову папирну петицу. Други му опет прогризао каише на нанулама.

И Мали Турчин је према томе устостручавао своја настојања. Повећао број мишоловака и преселио мачка у дућан, погодивши код касапа да му сваки дан оставља за две паре слезине.

Али се мачак проленио и, изгледа, донекле пактирао са дојучерашњим непријатељима, па је слабо ловио.

Једном Мали Турчин испред носа му испусти ухваћене мишеве да их подави, а он само што отресе брком, као да намигну и мишеви се куд који разбегоше.

Мали Турчин згради справицу којом се мухе бију (и то је његов изум: шипка на којој је причвршћен комад удубљене коже), и поче лупати мачка: „Аф! Ти ми бре да мигаш на миши как Гуњарка отпреко Саве. Бива проста џада за пацов и миши! Пезевенк бре, и ти ги знаш за беса!“

Мачак је болно јаукао и у неке се сети да скочи на најгорњу рафу дућанску, где га Мали Турчин ни с мухаљицом није могао добавити.

Мали је Турчин послао мачка кући и сада је мишеве из мишоловака топио у води и сам се ухватио у коштац с многобројним непријатељима. Али му се једне недеље запали дућан. (Запали га пацов грискајући пакете у којима су шибице фосфораче биле). Док је пасванџија приметио ватру, док је ватрогасно друштво нашло све справе што пожарницима требају, дућан Малог Турчина био је у пепелу.

Чаршија је ударала на паљевину, а из могиле пушили су се остатци греда. Хамали и други чаршиски босјаци чепркали су по рушевинама, тражећи пара.

А Мали Турчин, без копорана, капе и кундура, обилазио је око ове могиле као око неког гроба и само што је хукао, пљескао рукама и ударао се у прса.

Међу неким ћерпичима угледао је напола спржена пацова и триумфално га распрснуо ножним палцем, али празнина која је пред њим стајала у час је јаукнула у души као да је говорила: „Нема више ни пацова, ни трговине код Малог Турчина.“

Исаије Митровић.

Мода.

Мушка елеганција.

(Париски извештај.)

Да ли сте слушали о побуни париских кицоша? Нисте? Није ни чудо, јер је вест сасвим „тазе“. Дакле, ево у чему је ствар:

Оне Паризлије, којима је стало да привуку пажњу женског света својим оделом, дижу повику на париске кројаче и оптужују их као да ови више не умеју шити за свет comme il faut (што значи: „микофо“). „Данас се не може разабрати ко је прави џентлмен, а ко само уљудно одевен човек. (Као да се по оделу оцењује карактер човека!). Прави кицош — кажу ови вајни „џентлмени“ — губи се у гомили елегантно али претерано скромно одевених мушкараца. „А сетите се године 1914, када су нас наши кројачи хтели оденути у фракове у боји јоргована, љубичице, труле вишње, зелен-каде и т. д., па их је рат омео. Авај, то златно доба ми нећемо поново доживети!“ Тако париски помодари. Али пустимо их нека кукају за пајацком модом, па чујмо шта каже један париски кројач о томе како се данас у Француској одева човек добра укуса. Уосталом и енглеска мода не одступа битно од моде у Паризу.

Правило је, од јесенас, да се мушка одела праве дужа а са нижим струком и џеповима. Према томе су дугмета више размакнута,

пошто прво дугме, које се никад не закопчава, остаје на своме месту. Ревери су малчице шири при врху и протежу се до другог дугмета које обележава линију струка. Струк је прилично затегнут, али у Лондону постоји тежња да се поново уведе у моду ширина и лабавост у струку. Панталоне су уже у ногавицама, али још увек широке око бедара. Кад правите жакет, ви узимате за панталоне материју у отвореније боји но што се досад носило, а жакет је спреда више укројен, т. ј. предње поле су му јаче размакнуте. На пример елегантнију је уз жакет од црног или угасито сивог „шетленда“ имати панталоне у сивој („taupe“) боји или угасито суре („beige“). Зимски капути су на три дугмета и без појаса, врло просто кројени, али је модернији велики и пространи раглан постављен камиљом длаком; такав раглан је лакши и топлији од крзном постављеног капута. Раглан се носи и у свечаним приликама, само што онда ваља да буде од црне вунене материје и са врло дугачким реверима од свиле.

Салонско одело сме бити само у црној боји — према законима поратне моде. Црни фрак, једноставно кројен, простији је но што је икада био. Промењен је распоред дугмета, која чине слово V, т. ј. размештена су тако да се разилазе, полазећи од струка на горе. Џеп је врло висок, струк врло низак, спреда украс од енглеског шва. Цео фрак не мора бити кројен од једног парчета, као пре рата; поле фрака почињу тако да добрим делом покривају бедра, т. ј. поле се прилично виде и кад се гледа спреда. Смокинг је заокругљен више но раније, а носи се са џепом. Ревер је врло високо на рамену, а панталоне су једноставне; панталоне од фрака имају још и сад једну сјајну бразду од атласа.

Модерни су меки шешири од филца отворене боје са угаситом пантљиком, а исто тако и полу-цилиндери. Уз салонско одело носи се цилиндер — свилени цилиндер са жакетом, а „шапо-клак“ са фраком.

Џипела коју елегантан човек носи у свечаној прилици има „горниште“ од црне антилопе са пет седефских дугмета; ова џипела не сме имати никакве нашивене „капне“. Лакована џипела, која се носи са смокингом, не треба да буде америчанска; америчанске џипеле су само за „штрапац“ и то већином у жутој боји. И т. д. и т. д. Кроз две-три недеље јавићу вам опет шта је модерно у свету мушке елеганције. У доба ове опште јевтиноће, биће добро да се и то чује.

*

Ко Вла' питу...

Замислите само овакво једно надметање! Скупиле се елегантне даме, све саме лепе девојке и младе жене, цвет лепога пола, спопале свака по гибаницу од два килограма (ни грама лакшу, јер се то савесно мери) и чекају на знак. И чим председник оцењивачког суда викне:

— Почиње!

настаје призор за који ће слабо ко рећи да је леп. Јер није баш тако лака ствар смандрљати гибаницу од два килограма и бити прва која ће је сместити у благоутробије. Ту се не цифра много, само нека је брзине!

Конкуренткиње на трибини, умазане до очију, мљаште вилицама, да све пуца иза устију и мувају масним прстима оно комаће дубоко у ждрело, док се низ руке слива маст и капље до врхова лактова — слика ни мало примамљива за човека идеалисту...

Јер, напокон, цело питање се своди на то: која је од учесница највећа прождрљивица! И то таква која је, кад једе, у стању да заборави на све оно што њу чини „Милицом ђевојком“ и да се претвори у...

Али доста о томе!

До пре двадесетак година ово је била омиљена забава црнкиња у Сједињеним Државама и у Канади. Сад су је прихватиле и беле даме, које се такмиче обично у морским купалиштима, у костиму за купање.

А да се после утакмице не купају биће сваком јасно.

Тада оне брекћу и гледају да их не удари капља.

И зашто све то, кад је награда — опет гибаница, коју још ниједна победница до данас није ни погледала. Нити ко од публике, којој се после оног живинског призора дуго гади на јело.

Замислите само даме са нашег корза у таквој ситуацији. Али не, то се не да ни замислити, јер толико културни нисмо још, да од црнаца заједно с њиховим играма узимамо још и њихову етикецију приликом јела.

И, после, која би се девојка у Европи изложила толикој опасности да, на ово оскудно време пред целим светом покаже шта уме! Који би се муж кандидат усудио узети жену коју није у стању хранити!

Овако код нас више ни „Власи“ не једу, јер како се „Вла“ розрачунавао с питом било је тако, тако давно, да се данас још само §§. приповеда.

*

Имање на глави.

Одавно је познато да многи људи имају више на глави но у глави. Особито женске чији шешири и накит на глави одиста често представљају читаво имање. Али има једна земља у којој удате жене у правом смислу речи носе на глави цело имање. У Монголској — то је та земља — жене носе на темену две врећице, које се дижу у вис као дабини рогови, а у којима се налази сав новац и све драго камење њихове куће. У колико су ти рогови тежи, у толико је већа и част дома. Ти се рогови носе припети за

пуњу и за уши, па што су вреће пуније, то су уши клемпавије. Зато се тамо каже за женску која се роди са клемпавим ушима: види се да ће бити госпоја. Господство се у Монголији огледа и у рукавима, јер што већи чин, то дужи и кићенији рукави. Отмена Монголкиња не може да извуче руку из рукава, јер би их морала дуго загртати, пошто се код сасвим фиших госпоја рукав вуче и по земљи. Али она нема потребе, ни да мрдне руком, јер има доста послуге. Понекој тек прсне лубања од оног силног богатства на темену. Али се лепо каже: Тешко ногама под лудом главом.

*

Будите милосрдни!

Лондонци су пре неког времена доживели редак призор, да им њихове најотменије госпоје чисте обућу по улицама Лондона. У болници Св. Вартоломеја било је незбринуте сирочади. Тада су госпоје из високог друштва изишле у најживље улице града и чистиле обућу онима који би пристали да плате богат прилог уз прописну таксу. Прикупљено је, у току једног дана, око петнаест хиљада динара. Ваља знати да у Енглеској и у Америци имућан свет даје тако много за разне добротворне сврхе, да се мора измишљати какав нов начин, како би се утицало на његово милосрђе. Овај начин је заиста врло оригиналан и допао се Енглезима који цене сваки па и најнезнатнији рад.

*

Велике бриге бољшевика.

Према једном извештају из Русије, Луначарски, бољшевички министар просвете, издао је наредбу, којом се забрањују речи анђео и ђаво у причама за децу. Деца данашње Русије морају имати на уму да је спас човечанства у науци, према томе нека се уобразиља деце не упућује кривим путем. Најбоље би било дати детету у шаке, чим се роди, какву расправу данашњих спаситеља бољшевичке Русије!

Предмети од гипса.

Кипови, рељефи, ситни украси и т. д. од гипса чисте се на два начина. Узећете обичну меку гуму за оловке и овлаш ћете трљати запрашњени предмет; мрље ће се лакше скинути, ако гипс протрете и средином од бајата хлеба.

Други начин је сигурнији. Скувајте густ штирак и, док је још топао, премажите меком четкицом, површину предмета који чистите Кад се осуши, штирак отпадне, а испод њега гипс постане као нов.

*

Чишћење мекињама.

Врата и прозоре који се често прљају од хватања руком, особито око брава, обично чистите сапуницом. Али то није добро, пошто се временом скине боја или изгуби сјај. Најбоље је прокувати добро доста мекиња (трица) у води, па кад се та густа течност охлади, опрати њоме. Употребите за то сунђер или неку меку крпу па исперите чистом содом. Не ваља брисати, већ треба пустити да се опране површине саме исуше.

*

Ватра у димњаку.

Ако вам се, не дај Боже, запали димњак, не губите главу и време, да не буде веће зло, већ прежалите какву стару пољаву, којом ћете, пошто је добро натопите водом, затиснути отвор на димњаку; кад престане струјање ваздуха у пећи ватра ће се и сама угасити. У кухињи је још лакше: затворе се вратанца између димњака и чунка, па се лупа по чунку, док не спадне чађ. Обично се ватра угуши за неколико минута.

*

Паметне тице.

У Индији постоји једна врста тица под именом „Локсија“. Те се тице дају припитомити и онда долазе на позив, могу донети какав предмет, могу носити писма као голубови од куће до куће.

Своја гнезда те тице праве у облику флаше, улазак је одоздо и тако им грабљивице не могу досаћивати.

*

Старина пива.

Пиво се пије од најстаријих времена, а о томе има помена код првих историчара. Зна се, на пример, да су Кинези знали за пиво још пре 10—12 векова.

Пиво су пили стари Египћани и Трачани. Стари Јевреји су имали две врсте пива: бело (слабо) и црвено (јако)

Аристотело описује пиво и додаје да то пиво заглупљује човека. Тацит помиње пиво као пиће старих Германаца. Вели да се звало „Церерино вино“, јер се правило од пољских усева. По Страбону становници јужне Белгије и Фландрије „хранили“ су се пивом.

Према овоме, пиво није пронашао Јован I Брабант, назван Гамбрин, (живео у XIII веку), већ је његова заслуга што је већ створено пиће начинио укуснијим.

*

Једног дана загонетни злочинци, који сами себе називају Друштвом Рацисрака, уценили су владу Француске са 100 милиона. Пошто се Француска оглушила о претњу Рацисрака, они су јој на гајанствен и загонетан начин опустошили огњем две плодне области. Бојећи се већих недаћа, Француска је платила. Затим су уцењене Италија и Немачка, које су Рацисраки такође присилили на плаћање, али друкчијим средствима: изазивањем страховите цичe усред лета и експлозијама по фабрикама. У Америци, која је била наумила да не попусти, исушили су читаво једно језеро.

Па ко су ти загонетни зликовци и каква су средства којима се они служе? Да ли ће ту тајну расветлити млади репортер пиријског „Света“ Пол Есканде, на основу открића Жермене Лоријер, некадање помоћнице хемичара Жака Ламбера?

Господар света.

Сензационо-научни роман о скорој будућности од Е. М. Ломана и Раула Биго.

1.

„Кога врага тражи овде та кнегињица из бајке?“ помисли Есканде, дивећи се чаробној лепоти отмене девојке.

Али није имао времена ни да размишља, јер га вратар позва да уђе.

Репортер похита; врата се затворише за њим.

Кад је од шефа кабинета сазнао све новости, Есканде одједном упита:

— Ко вам је она лепотица у чекаоници? Ја онако што још нисам видео.

— Ни ја, штета само што је ударена у главу! примети г. Д'Орија.

— Како? Шта значи то, господине начелниче?

— Кажем вам, драги мој младићу, да је луда. Замислите, вели да зна одакле потиче моћ Рацисрака. То је ваљда стото чељаде које нам нуди податке о тим зликовцима. Обећала је да ће ми данас донети појединости.

— Баш сам радознао да видим ту луду, рече Есканде. — Дозволите ми да останем овде, кад она уђе.

— Вама се ништа не може одбити, младићу. Останите, али обећајте да је нећете сачекати пред Министарством, кад буде изишла.

— Па разуме се да нећу.

— Е, лепо.

Начелник притисну једно дугме, и вратар се појави:

— Уведите госпођицу Жермену Лоријер.

Неприметним покретом Есканде записа стенографски то име.

Врата се отворе и уђе млада лепотица.

— Ви сте госпођица Лоријер? упита начелник немарно, као да се не сећа.

— Ја сам, господине, рече девојка, на којој се опажало да је узрујана, али је ипак изгледала одлучна. — Опростите, господине, али ја сам желела да данас говорим са г. министром лично.

— Драга госпођице, ви ћете извинити, рече Д'Ориа са приметном иронијом, — али је г. министар јако заузет, и ја сам добио налог да вас саслушам.

Жермена Лоријер учини покрет главом као да жали, али се покори и седне на понуђену јој столицу. Начелник, без речи пружи руку Ескандеу, који разумеде шта то значи. Новинар се поклони пред девојком и оде.

Али је Есканде био сувише опрезан, да би пропустио прилику да, евентуално, што сазна пре осталих новинара.

„Ако је и луда, ипак ћу имати једну необичну вест. А ако је паметна, видећемо. Чекам.“

Он изиђе на трг Бово и почне шетати, пушећи цигарету за цигаретом.

Није чекао дуже од двадесет минута.

Жермена Лоријер појави се, прилично зајапурена, оборене главе. Кад се приближила, Есканде јој приступи и учтиво скиде капу.

Млада девојка застаде, изненађена.

— Госпођица Жермена Лоријер? упита новинар.

— Да, господине.

— Ви излазите из кабинета г. Д'Орије. Ја сам био тамо пре вас — можда се сећате. Ви сте имали да поверите начелнику једну важну вест.

Девојка га је гледала, као да није разумела шта он хоће од ње.

— Па иако је та ствар врло значајне природе, г. начелник вас је учтиво испратио и рекао да ће вам писати? Зар не?

— Али, господине...

— Зар није тако? упита Есканде и његов искрени поглед задржа се испитујући на лицу Жермене Лоријер. Ова обори главу снуждено.

— Познајем ја људе из наших министарстава. Сви су недотупавни, осмехну се репортер. — Они се никад неће опаметити. Госпођице, дозволите ми да се представим, ја сам Пол Есканде, извештач „Света“.

Девојка одједном диже главу. То име било је чувено у Паризу, јер се репортер показао и као врло даровит детектив у великом стилу. Њен поглед испуни се поверењем. Есканде то опази и одлучи да се користи тим обртом.

— Да прођемо мало, пристајете ли? упита он срдачно. — Можда ћемо нас двоје превртати свет.

Жермена послуша. Есканде је умео убеђивати више изразом лица и звуком гласа, но речима. Она пође са њим.

Есканде је поведе улицом Маријн према Јелисејским Пољима. Успут је говорио:

— Ви сте млади, госпођице, прилично поверљиви и ви сте с правом мислили да ће вам надлежни бити обвезни за откривање тајне. Вероватно се ваше откриће учинило нејасно господину Д'Орија, јер он нема смисла за смеле претпоставке. Да се ти људи, такозвани надлежни, макну из своје укочености, потребно је много хуке и буке од стране јавног мњења. А ко то може боље од нас, новинара. Ако имате да учините какво саопштење од извесне важности, уредништво „Света“ стоји вам на расположењу. Да ли се журите, госпођице? похита он, видећи да се девојка нешто предомишља.

— Не, господине, имам времена до шест сати. Онда се враћам у Провен.

— О, па онда ћемо стићи да се озбиљно поразговоримо, обрадова се Есканде. — Сада је тек подне. Ја имам непријатну навику да ручам на време, па не бих пропустио ручак, да се и сами Рацисраки створе преда мном. Ви ћете ми указати част да ручате са мном, госпођице? Ја вас молим за то, јер ћемо се тако моћи на миру да поразговоримо о многим стварима.

Жермена је била навикла да буде самостална и знала је да млада девојка може примити овакав позив, када га чини васпитан човек. Уза све то, она је, ни сама не знајући како, одмах осетила поверење према овоме младићу, који је имао тако поштен и искрен поглед.

— Пристајем, рече она. Можда вас је само Провиђење довело на мој пут, господине.

Есканде се осмехну. Он је био врло скроман, али је честитао самоме себи, што је тако брзо удесио ствар.

Кроз десетак минута, њих двоје седели су за једним малим столом у једној гостионици на Јелисејским Пољима. Ту су Ескандеа познавали. Он наручи скроман, али одабран ручак. Лед је био пробијен, и ускоро Жермена је почела да прича.

Проналазак Жака Ламбера.

— Ја сам сада, рече Жермена Лоријер, наставница хемије у Провену и врло сам задовољна својим радом. Тамо живим са својом мајком. Отац је умро, још млад. Имамо малу ренту, а и моја плата је прилична, па се излази на крај.

— Али, настави Жермена, ја знам да вас не занима мој живот. Ја вам то све причам, зато да бисте појмили зашто сам дошла у Париз. Ипак нисмо увек живели у добрим приликама. Ја сам тек пре годину дана добила своју диплому, а да бих могла да се школујем до краја, морала сам да потражим неко занимање. Кад сам се спремала за завршни испит на Сорбони, прими ме за помоћницу у своме лабораториуму један познати хемичар, који ме је добро плаћао. Радила сам преко дан са њим, а у вече се спремала за испит.

— Хтео бих вас за нешто замолити, госпођице? рече тихо Есканде.

— За шта?

— За један стисак руке.

Ова похвала осоколи Жермену. И ако она попрвене, збуњена, Есканде јој стисну пружену ручицу као каквом добром другу. Сад она настави, живахније;

— Човек код кога сам ступила у службу, звао се Жак Ламбер. Можда сте чули његово име?

Есканде одмахну главом, одричући.

Жермена продужи:

— То је било једно немирно створење, тај Ламбер. Вазда је радио, претурајући силне цевчице и прављећи разна једињења. Као да га видим у његовој белој хаљини, а све нешто гуња за себе. Био је врло вредан и ја сам ценила његов научнички рад, али га нисам марила.

„Забавник“ расписује **конкурс** за своје *сталне* читаоце.

Сваки читалац који пошаље нарочито означене исечке из првих шест бројева „Забавника“, и уз то јави један који било број од 1—100.000, учествује у нашем првом конкурсу.

Шести број „Забавника“ изићи ће из штампе 11. фебруара и исечке са означеним бројем треба послати уредништву најдаље до краја месеца фебруара. Месеца марта биће, као и обично, извлачење лозова Државне Класне Лутрије.

Онај читалац, чији се послати број тачно поклопи са бројем који добије главни згодитак на вучењу у месецу марту, добиће **награду од 5000 (пет хиљада) динара.**

Ако ниједан читалац не би *тачно* погодио број главног згодитка у месецу марту, поделиће се три награде и то:

прва награда у износу од динара **1000 (хиљаду)** *доделиће се ономе чији број буде најближи извученом броју главног згодитка,*

друга награда у износу од **500 (петстотина)** *динара доделиће се другоме по реду са бројем најближим извученом броју,* а

трећа награда од **300 (тристотине)** *динара доделиће се трећем по реду.*

Из овог другог броја „Забавника“ треба исећи реч „Жена“ из огласа књижаре Цвијановић на 31. страни, и сачувати га, да би се, у своје време, могао послати са осталим исечцима и са ознаком својега броја уредништву „Забавника“.

Уливао ми је страх. Био је тако затрован мржњом на све и свакога.

— Био је професор, али то му је било мало, и ја ценим његове напоре за напредовањем. Али ме је одбијала његова грамзивост. Само је причао како би радо постао богат, безмерно богат и чувен. Али је посао споро напредовао и он се тада љутио на своје савременике који још неће да оцене његов велики дух. Зато је мрзео људе.

— Живео је врло тајанствено. Сваки час би некуда нестао, али никада није говорио куда иде и с ким се налази. Највише се мени поверавао. Једног дана, рече ми он да ће ускоро начинити такав проналазак у области хемије, да ће цео свет бити запањен. Причао ми је како ће његов проналазак бити једна нечувена сила у свету; ко њу буде имао, биће господар света.

„Али зато ми треба новаца, новаца, новаца!“ викао је он, машући рукама. Требало му је много новаца, да би могао имати стварну вредност од свога проналаска. „Једног дана овај блесави свет чуће ко је Жак Ламбер, човек који сада живи у присенку разних ништавила у науци. Жак Ламбер ће моћи, ако само буде хтео, да разори све те људе и њихове шупљоглаве идоле, и њихове лепе градове, па и читаве народе, па и цео свет.“ „Шта мислите, госпођице,“ рекао ми је он, „зар не бих имао право? Злочин је допуштен када служи за извођење каквог великог проналаска. Лекар који сече живог човека, да би пронашао лек од рака, такав човек је добротвор овога света. Добротвор човечанства ... Уосталом, шта је то човечанство? Руља блесана. Шта је живот оних чији мозак није обасјан светом моћи науке?“

— Сећам се тих његових речи, као да их сада слушам, прихвати Жермена, сва узрујана. Вређале су ме, убиле у мени сваку наклоност према њему, иако сам се дивила његовом научничком раду. Зато сам се отуђила од њега, иако би можда боље било да сам и на даље остала његова повереница и помоћница. Можда би данас били у животу сви они јадници који су погинули на онај чудан начин!

Есканде је ћутао, задубљен у мисли. Очекивао је да она настави, и она то разумеде.

— Ја сам имала дужност да сређујем његове хартије. Жак Ламбер је волео ред. Једног дана у пепелу камина нађох остатак једног рукописа. Нешто се још могло прочитати, али то је било тако необично, да сам ја сачувала тај рукопис. Ето то је документат који сам хтела показати министру.

— И ви га имате при себи?

— Рукопис? Не, остао је у министарству. Али ја се свега сећам, могла бих вам рећи.

Есканде ћутке извади хартију и перо. Он спреми сто, да би девојка могла писати. Она се ћутке лати стилографа, и стане писати. Есканде се примакао и пратио очима сваку реч. Он прочита:

Нашао...

изолирајући скоро сасвим
још месец или два...
само новаца!...

Назваћу га Кристалопир. Са њим... ужас целоме свету.

...усисава на неки начин топлоту тела која су на домаку његових површина. Ова топлота, прожимајући материју, тада загрејава свако тело које се налази на домаку њене...

Есканде је читао ове врсте и осећао је да је почело расветљавање необичне тајне. Те невезане реченице ипак су имале значења, кад се доведу у везу са минулим загонетним догађајима.

Ако се Жак Ламбер није преварио у рачуну, ако није преувеличавао прави значај свога проналаска, значи да је био открио неко тело које има својство да изазива необичне појаве. Тако је закључио новинар, гледајући у тај чудан лист.

— То је капитално, рече он. — Кретени!...

Грдња се односила на оне из министарства.

— Знате ли шта је било са тим Ламбером?

— Не знам.

— Ја ћу га наћи. У сваком случају ви сте дали први потицај за расветљавање тајне Рацисрака. Можда је ово што је Ламбер писао само празно маштање; ко ће то знати! Али ако није? — Ви ћете се вратити у Провен, госпођице, а чекаћете мој телеграм. Ја ћу наћи, Ламбера, видећете. Јесте ли славољубиви, госпођице?

— Ни мало.

— Шта, зар ви не бисте хтели место у Паризу?

— О, када би ми понудили...

— Нико вам га неће сада понудити, али није сигурно да то неће бити једног дана. Али ћемо можда дуго чекати. Слушајте, госпођице, да ли бисте радо одмах прешли у Париз?

— Како? Ако бих могла бити од користи.

— Бићете. Мени треба помоћник за расветљавање ове загонетке. За сад вам ништа не обећавам, али се надам да ћу вас врло брзо замолити да дођете у Париз. Можете ли ми дати ову цедуљу?

— О, молим.

— Ви сте дивни. Сада, на пут!

Есканде плати, па обоје пођоше опет истим путем. Када су дошли у живље улице, Жермена рече да има да купује неке ствари, а после ће на станицу.

— Онда у шест сати, на станици; ја ћу вас отпратити до вагона. У сваком случају, писаћу вам.

— Хтела бих, рече Жермена одлучно, да се моје име не помиње.

— Будите без бриге, нико неће сазнати ко ми је дао овај документат.

Они се расташе и Есканде се и нехотице загледа у витку лепу прилику девојке која се удаљавала.

У председниковом кабинету.

Есканде није отишао на станицу. Жермена је ушла у свој вагон мало ожалошћена; радо би видела младића сјајних очију и тако привлачна гласа. Али жалост је брзо прошла — та она једва да га је и познавала.

Међутим, Есканде је од срца зажалио, кад је погледао на сат и видео да је доцкан. Али и он брзо заборави своје жаљење, јер је имао и сувише посла.

У седам часова он однесе свој чланак у уредникову канцеларију.

— То су шашава посла, плану уредник. Изгледа да се та ваша познаница нагутала којекаквих романа, па је измислила такву причу. Ви сте јој поверовали, и то ме највише чуди.

— Знао сам ја да ћу то чути, одврати немарно репортер. — Мени је свеједно да ли ће то ући у лист, — ја нисам запео.

Уредник се мало трже. Он је волео Ескандеа и не би га радо изгубио. Он слеже раменима снисходљиво.

— Па нека уђе, али вас молим да лист оградите од те вести. Питаћу телефоном оне из Министарства, шта мисле о томе.

Очекујући везу, он је испитивао Ескандеа о тој младој девојци. Есканде се изрази прилично суво, али је Ле Соте ипак нешто разабрао и шеретски се осмехнуо. У томе тренутку добије везу.

— А, ви сте... Председниче? Ле Соте на апарату... Хвала, добро. Реците ми, г. председниче, Есканде ми је донео један необичан чланак поводом открића неке младе девојке чије име неће да каже, а која је јутрос била код начелника... Како? Јест, о оном научнику који је тобож пронашао... Дакле...

Ле Соте ућута и чуло се само крчање у телефону. Прође пет минута и уредник заврши разговор.

— Драги мој, окрете се он Ескандеу, ваш чланак неће проћи. Министар налази да је, за сада, опасно дражити јавно мњење. Он жели да говори са вама поводом те ствари. Отидите вечерас до њега.

Есканде покупи своје листове и стрпа их у џеп. Затим рече хладно:

— Молим вас за две ствари.

— Које?

— Један кредит од шест стотина франака месечно за једну личност која ће бити на услузи уредништву, и то у току од пола године. Затим, са обавезом да ћу вршити свој досадањи посао, одобрење да могу пратити аферу Рацисрака, разуме се на сопствену одговорност.

— Их, какав сте ви фантаста, драги младићу! Лепо, имате све што сте тражили. Али, сме ли се знати ко је та загонетна личност?

— Још не, одсече суво Есканде.

— И ви имате у виду једино интерес листа?

— Свакако.

— Добро. Само не заборавите да посетите председника Министарства. До виђења!

Министар Унутрашњих Дела, који је председавао влади, волео је младог новинара и ословљавао га са „ти“, што је био доказ његовог великог поверења. Есканде му је узвратио отвореним и неусиљеним држањем.

— Хтео сам те видети, младићу. Па шта је то? Каква се то бука диже поводом открића која личе на измишљотину? Наудиљени углед листа, дране, и зато бих да потсечем крила твојој патки. Поверићу ти можда још нешто што ће те занимати, али те молим да то држиш у тајности.

Есканде се осмехну иронично:

— Да није поводом оне измишљотине или патке, г. Председниче? Ако је патка, удавимо је без предомишљања.

Министар се добродушно насмеја.

— С тобом се не може изићи на крај. Оставимо на миру ту девојку и њено откриће! Сада интерес целога света налаже да се ствар не распирује, разумеш ли? Оно о чему сам ти хтео рећи у поверењу, тиче се заједничке акције свих земаља које су осетиле благодат Рацисрака. Енглеска је предложила да се састане велика међународна конференција, на којој ће се претресати о односу целога света према тим невидљивим хуљама. Најбоље ћеш учинити да спремиш свој пртљаг и будеш приправан за пут. Мило би ми било да Ле Сотеов лист први донесе извештај са те конференције. Зато нисам дао ту вест ни једном другом новинару.

— Је ли то све? — упита Есканде и устаде

— Све, младићу. Главно је да се ствар не погорша распиривањем и објављивањем наших смерова. Понајмање сада нам требају некакве Девице Орлеанке, које би својом занесеношћу упропастиле целу акцију. Ето ти!

— А сада, г. Председниче, имајте доброту написати ми неколико речи за г. министра Просвете. Потребно ми је одсуство за рок од неколико месеци, за једну личност.

— Врло добро. Желиш ли још штогод?

— То је све, г. Председниче. Захваљујем вам. До виђења.

— Ти се још љутиш?

— Не бих се усудио, г. Председниче.

— Напротив, врло сам расположен. Препоручујем се!

И Есканде изиђе. Напољу, он припали цигару и осети да је одиста врло расположен.

У Провену, Жермена Лоријер чекаше.

„Свет“ није садржао ништа што би се односило на њена открића. Три дана она је грозничаво прелиставала овај лист, а после поче губити веру у Ескандеа. Да је није и он сматрао за луду, као они у Министарству? Зар је могуће да се преварила у њему?

Један брзојав од Ескандеа прекиде њене мучне сумње. Он је јављао:

„Долазим у два сата код вас, Есканде.“

Жермена одахну и умири се. Она показа телеграм својој мајци и обе жене очекивале су нестрпљиво посету младог новинара.

Нова сарадница „Света“.

После представљања, Есканде објасни из којих разлога није могао да објави свој чланак, затим замоли младу девојку да говори с њом на само.

Жермена га одведе у свој малени врт и сада су слободно разговарали.

— Госпођице, поче Есканде, хоћете ли ми дозволити једно питање? Учиниће вам се, можда, неумесно, јер нисам дошао да вам укажем услугу, већ да вас замолим да ви мени учините услугу.

— Говорите, господине!

— Колико зарађујете као наставница физике и хемије у овој паланци?

— Двеста педесет франака месечно.

— То није много. За десет или двадесет година нећете моћи ништа уштедети, зар не?

Жермена се осмехну.

— Реците право, зар вас занима живот у Провену?

— Имам свој посао.

— Да, али тај посао је слабо плаћен, а ви вредите више. Откако смо се растали, ја нисам губио време. Тражио сам Жака Ламбера, и нисам га нашао. Он је ишчезао пре две године — управо за две године пре но што су се појавили Рацисраци. То је значајно. После, ви га познајете и лично, а ја га не познајем и проћи ћу поред њега као да га и нема на свету. Међутим, ја сам уверен да њега ваља наћи.

— То је и моје мишљење.

— Лепо. Сада сте зацело разумели од какве користи ви можете бити у тој ствари. Ја сам предвиђао да ћете ви бити свесни своје дужности и доносим вам: осуство за шест месеци са платом и место сараднице у уредништву „Света“ са шест стотина франака месечно... У уверењу да ћете прихватити моју понуду, ја сам нашао за вас стан у једном чистом крају Париза, где ћете ви моћи становати са госпођом мајком. Додајем још да ћемо заједничким радом можда нешто и постићи, или ћемо бар часно извршити своју дужност према човечанству. Пристајете ли?

Млада девојка није могла одмах да говори од узбуђења. Она диже на Ескандеа један бојажљив поглед:

— Ја нисам сама, рече она.

— Хоћете ли да ја говорим са вашом мајком?

— Не, ја ћу то свршити. Чекајте ме!

Она одлете лака крока, а Есканде је и опет са дивљењем пратио њену лепу појаву.

Кад је остао сам, он коракну неколико пута. Пред њим је стојао џбун ружа. Красне црвене руже шириле су диван мирис. Дуж кућице, окречене белом бојом, цветали су читави бокори ружа пењачица. Како је ту било тихо и угодно!

„Красно би било одморити се у овом тихом гнезду... и поред ње.“ Али Есканде се насмеја своме маштању. „Нисам дошао да сањарим, већ да радим.“ Да би се ослободно својих мисли, он стаде прелазити стазу брзим корацима.

Жермена се врати. Она је убедила своју мајку, која се испрва плашила буке непознате јој престонице. Обе ће кренути, чим уреде своје послове у Провену.

Есканде се врати у Париз необично задовољан. На послетку се и сам стаде чудити тој својој великој радости.

Приспевши у Париз, он оде право Ле Сотеу и повери му све, јер је уредник од срца волео свога младог сарадника и имао велико поверење у њега. Он убеди Ле Сотеа да ваља поћи трагом који је означила Жермена. Уредник пристаде на све и одреди да млада наставница пише приказе о радовима Академије Наука, када буде имала слободна времена. То тек да њено присуство у уредништву не би никоме пало у очи.

Када је то све уређено, Есканде написа дуго писмо Жермени, а затим очекиваше са нестрпљењем да она допутује у Париз.

Понижење Енглеске.

Енглеска је предосећала да је сада она на реду и повела је преговоре са народима које су Рацисраци већ натерали на послушност, да се предузме заједничка акција противу загонетних нападача. Али Енглеска се варала да ће њени кораци остати у тајности. На неки начин опасни противници човечанства дознали су да се кује завера противу њих и похитали су да предухитре своје жртве. Једне суботе просу се са неба на Лондон читав пљусак цедуљица кратког али јасног садржаја. На свакој цедуљи била су по четири троугла, два горе и два доле: један плав, други црвен наизменично. На цедуљама је писало:

„Даје се два дана рока Енглеској да напусти мисао о заједничкој међународној акцији противу Господара Огња и Леда. Тај рок важи и за плаћање откупнине у износу од сто милиона. Сваки сат отезања повећава суму за десет од сто. — Рацисраци.“

У Енглеској и у целоме свету завлада страх и трепет. Да ли ће и поносити Лондон погнути главу, да призна моћ оних који се називају Господарима Огња и Леда?!

Чим је дознао, Есканде одјури у уредништво, где га је Ле Соте већ чекао.

— Ви ћете сместа кренути у Шербур. Тамо вас чека моја јахта „Ласта“; капетан је већ извештен. Морате изблиза видети пораз Енглеске. Журите се, момче, немојте губити времена!

Међутим, Есканде изгуби читав сат. Он се хтеде опростити са Жерменом. Али она изјави да ће поћи са њим. Са речитошћу жене која воли, а која тога још није свесна, она га убеди о потреби њена присуства у целој тој застрази. Есканде попусти не знајући да Жермена није рекла мајци да путује у Енглеску. Отпутовали су у три сата по подне.

У Лондону јавно мњење је већ познавало сва недела Рацисрака и било је убеђено да ће се и влада у Лондону морати покорити. Али после каквих несрећа? Настаде паника и свет је као суманут напуштао своје домове, не знајући куда ће да се склони, али бојећи се да не буде покопан рушевинама кућа.

Напад Рацисрака би изведен баш у часу кад је краљ хтео да врши смотру морнарице, која је била усидрена у огромном пристаништу у Портсмуту. Смотри су присуствовали представници свих страних сила. Видела се и велелепна јахта раце Токра-Дази-Пала, који је био тих дана у посети у Лондону, да се поклони своме суверену, краљу Енглеске; али ова јахта била је усидрена на великој даљини од морнарице.

Па иако су били обавештени да их очекује напад Рацисрака, морнари и њихове старешине нису се плашили. Широко је море, утећи ће, ако напад буде извршен само на њих. Уосталом, са мора ће моћи лакше да се боре против загонетног непријатеља. Од лорд-адмирала целокупне морнарице сера Хастинга, па до последњег ложача у подморници, нико се није забринуо за свој живот. Море им је најбоље уточиште, а и најсигурније поприште у борби против тога малодушног непријатеља који се не показује.

У вече првога дана по истеку ултиматума лорд-адмирал издаде посебна наређења услед којих се цеви топова највећих калибара уперише према небу под највећим углом, у колико је било могуће. Половина посаде имала је да бди, докле је друга половина пошла на починак. Морнарица је управо имала да чека на своме месту. Тишина завлада постепено на непокретним црним масама и ноћ обави енглеску флоту копреном густе таме.

На палуби велике оклопњаче „Пленктон“ кадет Едуард Смит писао је у својој кабини писмо вереници Мери Фербенк. Слика ове белокосе кћери Албиона красила је зид каби-не и утицала умилно на младог поморца свежином пролетњег дана; мис Фербенк је имала тек шеснаест година. Кадет је писао:

„Драга Мери,

„Надам се да ова узбуна није и вас захватила, па да сте изгубили своју златну главицу. Држим да сте били толико мудри, да се склоните у безбедност на лепи летњиковац ваших родитеља. Вероватно је да она невидљива господа што тако лако баратају ватром и хладноћом, неће искалити своју злу нарав баш на грофовију у којој се ви сада налазите!

„Сазнали смо да наш седи краљ неће напуштати Лондон. Данас смо ипак спремни за сутрашњу смотру, или за евентуалан напад. Видећемо.

„За нас овде издата су оваква наређења: убојни став, погашена светлост, очи отворене. У овом часу мени је тако угодно, јер ме греје ваш топли поглед. Сви топови на палуби спремни су да бљуну челик и експлозиве на — небо. (Како друкчије да се изразим, кад је очевидно да је зликовац на небу!) Па ваљда ни ти нови марсовци нису створени друкчије но ми! Ако су од крви и меса, ми ћемо им дохакати. Чини ми се, гледајући шта се догађа са Енглеском ова последња три дана, као да се остварује роман нашег Уелса и да ће нас све поразити онај страховити зелени зрак о коме је он маштао. Управо све ово ми се чини као сан после читања какве необичне књиге. Биће да се и претеривало у описима њихових недела, јер је свака влада хтела да оправда своју немоћ. Уосталом, јавићу вам сутра што доживим. Чувајте се, Мери, мислите на то да сте ви цео мој живот! До виђења. Волим вас...“

Кадет Едуард Смит, који није волео много да пише, па ни својој заручници, угаси електрику и свуче се у мраку. Ноћ је била дивна, лепа септембарска ноћ; ваздух је био сасвим млак, а море је лагано шумело своју чаробну песму око бродова у тами и брзо уљуљало у сан све оне који су имали дозволу да спавају. Млади морнар заспа као заклан. Имао је здрав сан и никад није сањао никакве снове, па ни своју љубљену Мери.

Колико је спавао? Он то не зна, али га пробуди хладноћа. Јежећи се, он затвори прозор и умота се у свој лаки покривач. Али се није згрејао.

„Откуд ми ова трескавица!“ вајкао се он јетко. „Ваљда се нећу разболети!“

Он се диже, прође сандуку у коме је била ћебад и леже поново, умотавши се и преко главе.

Али га зима не проће; на против, тресао се све јаче. Он стаде псовати онако морнарски и закључи: „Требаће ми лекар. Биће нека зараза; нисам имао где да назебем.“

Није могао више издржати. Скочи и поче се спремати да изиће на палубу. Та већ је и свитало. Али када се хтео умити, угледао је у лавору — смрзнуту воду.

(Наставак у идућем броју)

Куће од сламе.

Није реч у земуницама и колебама, већ о правим, модерним кућама са свима удобностима данашњега живота.

Рат је посејао пустош у читавим крајевима, те је у свима земљама, учесницима светскога рата, а нарочито у онима које је прегазила војска, питање о подизању јевтиних зграда једно од најпрешнијих питања обнове. Предлози ничу, један за другим и, до сада, као да су највећег успеха имали они пројекти који су предлагали грађење дрвених зграда.

Нисмо ни ми, којима су читави крајеви опустошени, остали без предлога, међу којима је чак предлагани поступак руског инжињера Богатирјева учинио, за један мах, огромну сензацију, али и, исто тако брзо, о свему се потпуно престало говорити, те је сва прилика да се цела ствар показала као практички неостварљива или неподесна.

Сад пак један озбиљан француски часопис „Наука и путовања" јавља за проналазак једног француског архитекте, М. Фејета, који је, поред овога, обогатио живот културног човечанства са неколико врло корисних проналазака.

Пресована слама,

обична слама са наших поља и ливада, онај је материјал који има да замени камен и циглу, креч и песак, којима су цене недостижне, тако да човек не може ни помишљати на грађење, ако није однекуд испресовао бар коју стотину хиљада динара.

Костур целе грађевине састоји се од греда и летава, као и код кућа грађених на бондрук. Дрвени делови су од танкога материјала и лаки, али заједно чине једну чврсту целину и, што је главно, јер смањује трошкове, даду се начинити унапред, за читаву серију кућа приближио истога типа.

Цео костур зграде подиже се одједном на темељима, који су различни и зависе од природе и отпорности земљишта. Уосталом, питање темеља није тако важно с обзиром на лакоћу саме зграде, пошто су зидови од пресоване сламе десет пута лакши од обичних зидова од цигле и малтера.

Слама се пресује у комаде у облику призме, величине која зависи од величине зграде, а поједине призме се слажу и умећу једна поред друге и једна преко друге између дирека. Ове су призме дебеле до 40 сантиметара, а дужина им зависи од размака између дирека.

Сачувати грађевину од влаге

најглавнија је ствар, а то се постиже уметањем слоја теросане хартије између зидова и темеља. На тај начин влага се неће ширити путем капиларних судова у висину.

Код ових кућа ипак остаје главна ствар њихов костур, а комаће пресоване сламе има за сврху да испуни простор између греда, у зидовима, као што је то већ случај код свих грађевина на бондрук.

Костур

је пак код свих зграда које су већ подигнуте од сламе у Француској од храстовине. Ну, јасна је ствар да се храстовина даде заменити гвожђем или пак армираним бетоном, што све зависи од цена и месних прилика.

Споља се зидови заштићују слојем малтера или бетона, исто као и изнутра, где је тај слој потребан да би преко њега дошло малање или тапети.

Трајање целокупног материјала је неограничено и све зависи од одржавања спољњег и унутарњег слоја; а то одржавање ће бити лакше, ако се употреби слој од армираног бетона, који се много лакше држи за сламу него ли за тврди материјал, као што је камен, цигла или цемент.

Студен и жега

не продиру тако брзо у ове куће, пошто је слој сламе у зидовима веома дебео, а слама је позната као врло рђав топлоноша.

Кров је обично од црепа или и другачији, јер га је ипак најбоље подешавати према месним приликама.

Прозори су, у свакој кући, извор разноврсних невгода, јер кроз њих продире вода и влага. Зато се код ових кућа прозори полажу на нарочите, цементиране наслоне, да би се избегло продирање воде у унутрашњост зграде.

Трошкови

су, већ с погледом на сам материјал, врло ниски, али је најважнија ствар да се могу постићи уштеде за даљих 40% од нормалног коштања овакве једне грађевине, ако се саставни делови дрвенарије граде за више грађевина истога типа одједном, што се управо редовно и јавља код подизања читавих колонија или обновљења ратом порушених насеља. Уштеде су још веће код подизања помоћних зграда, као што су шупе, штале, магацини, торови, амбари, и т. д., јер ту су зидови и костур главна ствар, а скупих придодатака и саставних делова као што су стакла, тапети, фине браве, степенице, плафони, патоси и т. д. и нема.

Хигијеничност

оваквих зграда може заиста доћи под питање, пошто је слама врло погодна средина да се у њој запате читаве колоније инсеката и гробара. Ну, проналазач, инжињер Фејет, постарао се да снабде зидове својих зграда читавим системом канализације и вентилације. У те канале може се упумпати какав отрован гас, сумпорни или какав други, који ће се распрострети у унутрашњости зидова и дезинфиковати их. Уосталом, показало се да зидови од сламе никада нису били загађени у већој мери паразитима но зидови од чврстог материјала.

Затим, мислило се да ће овакове зграде бити веома подложне пожару; али од када су осигуравајућа друштва на основу свога искуства, почела такове зграде осигуравати по истој тарифи по којој се осигуравају и све остале грађевине од цигле и камена, легли су и ти приговори о лакој запаљивости сламних кућа.

Французи и Немци.

Французи, чији је земљак пронашао куће од сламе, чине велику пропаганду за овај тип зграда, у толико пре што и Немци са истом ревношћу препоручују свој поратни изум: зграду чији је костур, као и код Француза, од дрвета, а зидови од т р е с е т а, а не од сламе. У ово питање, дакле, већ се уплело и национално частољубље.

Једно пак стоји: читаве колоније кућа од сламе подигнуте су у Француској, нарочито у Монтаржиу, Туркоену, Булоњу на мору, и т. д. и показало се да се те куће ни у колико не разликују од свих других зграда. Температура је у њима пријатна, светле су, чисте и тихе. Лако их је снабдети свима удобностима: електричним осветљењем, хидротерапијом, централним грејањем.

Све су то, несумњиво, добре стране али све оне се јављају и код кућа других типова. Једно пак изгледа неоспорно: ове су зграде погодније од свих осталих у крајевима подложним земљотресима, јер је слама врло лака и, што је главно, врло еластична. Затим, зидови ових зграда не пуцају приликом земљотреса, јер слама не пуца и зато ће оне у вулкановитим пределима несумњиво потиснути све остале типове.

Код нас

Како је с нама? Да ли су погодне и за наше крајеве? Колико знамо код нас, у нашој земљи која је сва порушена, до сад нико није разбијао главу о оваква питања, мада сада имамо чак и тресета, а имаћемо, ваљда, и сламе. Али ми смо већ такав свет који мора имати све што је најбоље. И зато ћемо плаћати и даље циглу пошто можемо и не можемо, кирије ће расти у недоглед у палатама које ће ницати из престоничке калдрме, јер ко није у стању подићи палату, слободно нека и не зида! А сламу код нас не ждере ни стока. Нека трули!... Нећемо тек сламом отклањати социјалну беду?!... Вар ке?... —љ—.

У земљи аутомобила.

Као што у Данској такорећи сваки човек има свој точак (велосипед), тако у Америци поготову свако има аутомобил. (Статистички је установљено да на једанаест становника Сједињених Држава долази по један ауто). Али на пр. у Детранту нема куће без аутомобила. Толико их је да људи не знају куда ће их склонити. Зато силни аутомобили остају ноћу пред кућама и полицајци пазе да се не врше крађе. Ипак се сваке године украде у Америци отприлике хиљаду аутомобила који се не пронађу истрагом.

*

Зашто су слађи.

У Енглеској је обичај да се ораси не једу пре Божића. Наравно тога се обичаја држе поглавито сељаци. Кад је берба ораха, они напуне орасима неколико лонаца од земље и закопају их у земљу, као ми кромпире кад их остављамо у трапу. Кажу да су ти ораси слађи од ораха који се остављају на друге начине. Можда су баш зато слађи, што их људи не виде од бербе до Божића, па их се зажеле.

*

Потрошња леда.

Ево вам мало статистике. Установљено је да становник Париза потроши у средњу руку 70 кила леда годишње. Међутим Њу-Јорчанин потроши обично до 1000 кила, дакле 15 пута више но Парижанин.

Овога лета, које је било изузетно топло као што се сећате, Њујорчани су јели преко двеста хиљада литара сладоледа дневно, а Парижани су трошили свега 12.000 литара. Дакле, становници Њу-Јорка појели су, кад се узме у обзир разлика у броју становника, отприлике десет пута више сладоледа но Парижани. Наравно да је у Њу-Јорку лето врелије но у Паризу.

*

Проналасци.

Метална пера за писање изумео је Енглез Вине 1803.

*

Стеаринске свеће први су правили Бракано и Симонин у Паризу 1818. год.

*

Барут је пронађен прво у Кини. Проналазак калуђера Бертолда Шварца био је тек 1259. год.

Писац романа, који је недавно добио награду за роман од Француске Академије, написао је ову лепу и дирљиву новелу, описујући, као извр стан психолог, једну породичну драму.

Који ?

Пјер Вилтар.

— Драга моја, рече г. Солар, треба се одлучити што пре. Место које се нуди Жаку не добија се два пута. Та он је већ човек, мајковићу! Ратник... Живот који он води поред нас, није достојан његових способности. О, па ја знам, да је Мирај зарадио имање са својом банком. Али услови више нису исти, триста му мука! Стојимо пред картелисањем. Човек као што је Жак успеће најбоље само ако остави земљу.

Г-ђа Солар није одговарала. Она није противуречила своме мужу, али њени тајни уздаси говорили су: „Јест, ја све разумем“... У томе је снага слабих створова.

Г. Солар настави прилично сурово:

— Жак нема ни паре. То је страховита ситуација, али неизбежна. Ја те уверавам да нам је Борел прави пријатељ. Тражио је Жака, зато што и он цени његову памет. Бразилија је прави мајдан: тамо се може свега латити. Кафа, памук, шећер — има само да бира. А, лола је он! Да ја имам његове године!... Кад би нас послушао, могло би се догодити да га посетимо, за годину — две.

Г-ђа Солар слеже раменима. Њен муж просто да побесни.

— Да говоримо чисто и бистро, рече он јетко, није време да се жвакућу речи. Ти знаш да у Мирајевој банци нема места за двојицу. Наш пријатељ је стар, без деце. Он ми је наговестио да ће продати посао. Десет година, разумеш ли, десет година ја маштам да купим ту банку за Жоржа. То му једино приличи. Он је рођени финансјер.

— Та престани једном, забога! јекну г-ђа Солар.

Муж покуша да ухвати једну малу руку, која се оте.

— Опрости ми, Елен. Ја сам логичан. Ја видим ствари. Дужни смо да поднесемо сваку жртву за добро своје деце. Видећеш свога Жака кроз осам или десет година. Пливаће у злату. Ми ћемо бити обичне сеоске газдице према њему. Уосталом, ја не навађујем. Размисли! Буди разборита! Одговорићеш ми ове или идуће недеље.

Кола у којима су се возили г. и г-ђа Солар из цркве јурила су између два зида обрасла кадифеном маховином. Ускоро се указа решетка иза које су два брата играла тенис. Они из далека поздравише родитеље, машући ракетама. Г-ђа Солар хтеде сићи. Она уђе у **игралиште** и загрли своје синове, па се, кроз воћњак, упути у баштенску кућицу, тамо нађе маказе, и као што је чинила сваке недеље, насече киту ружа за сто.

Око ње владао је мир лепога јутра. Чула су се само весела клицања играча и једнолико цврчање попаца у ливади, иза ограде. Код ограде застајкивали су неки пут сељаци у стајаћем недељном руху, младе кћери месних ћифтица, који железнички чиновничић, и гледали завидљиво на тенис и свеже леје пуне цвећа. Сви су мислили: „Срећни ли су људи, ти Солареви!“

Ипак, Елен Солар није била срећна. Њене руке су дрхтале. Осећала је умор. Она остави маказе и седне на једну дрвену клупу у дну воћњака. Одавде је јасно видела своје синове. Жак је био црномањаст, снажан, као створен за борбу. Жорж, слабашна изгледа, готово женских покрета, имао је мачју гипкост. Разуме се, ако већ мора бити да један од њих двојице начини места другоме, онда је боље да то буде старији. Али њено срце се побуни: „Не. Ни један, ни други.“ И сузе се просуше низ њене бледе образе.

Сада је она видела цео свој живот; своју прву удају, у двадесет година, са Полом Жориозом, младим бележником из Вилнева кога је толико волела, а он је њу обожавао. Она је сада гледала њихову пољску кућу, која је много скромнија од велелепног имања г. Солара, али тако ведра, тако љупка као љубичица у сенци свежег лишћа. Три године безбрижне среће, три године наивне дирљиве љубави са тим високим и нежним младићем чију је успомену волела као једини чаробни сан свога живота. Затим се родио Жак. Износили су његову колевку под расцветали багрем. Он се смешио, бацакао, чаврљао као какво мало птиче. Ипак, њихова породица била је узнемирена. Пол је много шпекулисао и куповао земљиште око вароши. Убрзо га напусти већи број његових муштерија. Тада, паде гром из ведра неба. Она је преживљавала те страховите часове: неизбежни слом, самоубиство свога мужа, бешчашће које се везивало за име њенога сина. Г. Солар се појави. Овај богати младић, њен пријатељ из детињства, волео је увек, бојећи се да исповеди своју љубав. Он доведе ствари у ред, плати дугове, осигура њену будућност, и оде, не чекајући да му удовица захвали. Прође две године и он се врати с пута. Затражи њену руку и би услишен. Она је осећала за њега дубоко поштовање, али га није волела. „Он је врло добар“, мислила је она. И, одиста, г. Солар беше добар, али без срдачности; његова доброта је била практична и строга, као код извесних исправних људи. Кроз годину дана, роди се Жорж. Она је мислила да ће бити срећна.

Обраћамо пажњу на конкурс, објављен на 17. страни.

Али Жак је био ту. Он је растао, заузимао више места на новом огњишту, и тиме изазивао незадовољство очуха, које је постајало све веће. Жак је у Соларевим очима био син банкрота, пропалице, дете човека који му је некада отео његову срећу, љубљену девојку. Какву је борбу Елен издржавала да Жак остане у кући, а како су тешке биле ране којима је платила своју победу!

Чим се свршио рат и Жак се вратио са бојишта, г. Солар му је рекао: „Загрли ме, синко!“ и три месеца очух се показивао нежан према младоме војнику. Жак је ступио у банку у којој је радио Жорж. Али, док млађи брат, размажен и безбрижан, узимаше олако своју дужност, Жак је радио за тројицу и стекао наклоност директора, г. Мираја. Био је тачан, вредан и предузимљив. То поново оживе очухову суревњивост. Зацело је он сам изазвао г. Борела да учини онај предлог о одласку Жаковом у Бразилију. Али је Елен до сада извлачила свога сина, па јој га је и Бог сачувао сад у рату. Није хтела да га изгуби.

— Гле, г. Мирај!

Врата на врту су се отворила, и г. Мирај је ушао полако и приступио њеној клупи. То је један ситан човечуљак сав сед, са мишјим очицама на луткастом лицу. Поклонио се озбиљно и пољубио руку г-ђе Солар.

— Ваш супруг није овде?

— Не, рече Елен, у кући је.

— А ваши синови?

— Ено их на тенису.

— Врло добро! рече г. Мирај, гледајући пут игралишта.

Па одједном поче:

— Опростите, драга госпођо, за оно што ћу вам рећи. Овај корак ми је врло мучан, али ја сам морао . . . нисам могао да не покушам.

— Ви ме плашите . . . У чему је ствар?

— Тиче се ваших синова.

— Жака? Или Жоржа?

— Обојице.

— Молим вас, изјасните се!

— Ево, рече г. Мирај, седајући поред Елене. То се десило прекјуче, пре подне. Мој благајник г. Алексис, био је одсутан. Ваши синови, као што знате, раде у зеленој канцеларији, до мога кабинета. Око десет часова, посетила ме г-ђа од Бетанкура. Она је продала мајур у Трамблима. Донела је у банку тридесет хиљада франака у новчаницама, а као што сам вам рекао, благајник није био у банци. Новац који ми је та госпођа дала спустио сам на један сто у зеленој канцеларији. После сам заборавио на њега. У подне ваши синови отишли су кући, заједно. Ја сам ушао у собу и узео новац. Али кад сам га пребројао, нашао сам свега двадесет и осам хиљада.

Г-ђа Солар пребледе:

— Ви сте у заблуди, г. Мирају, ви сте у једној грешној заблуди. Зацело вам је г-ђа од Бетанкура донела свега двадесет и осам хиљада.

— Радовао бих се да је тако, драга госпођо, уздахну г. Мирај, али то је искључено. Она и ја избројали смо новац два пута.

— Требали сте да питате моје синове.

— Зашто?

— Како зашто? Ваљда не мислите да су они крадљивци?

— О, драга пријатељице, каква ружна реч! Али млади људи покашто бивају лакомислени. И ја сам био у тим годинама... Човек лако падне у искушење, само треба на време да се отргне. Или — ко зна — можда се један од њих хтео нашалити... све је могуће . . .

— Будите искрени, г. Мирају, ви сте начисто да је један од њих украо новац. И ви сад рачунате на мене, да испитам који је то учинио, зар не?

— Јесте, драга пријатељице, промрмља банкар, ја рачунам на вас. У накнаду, ви можете рачунати на моју дискрецију. Ствар се неће рашчути, само ћу морати да се растанем са једним од ваших синова . . . са оним који . . . Ви ме разумете . . Кунем вам се да од мене нико неће ништа дознати.

— Хвала вам, рече г-ђа Солар.

— До виђења, драга пријатељице.

Човечуљак се диже, пређе журним кораком до врата на врту и удаљи се. Г-ђа Солар погледа га како одлази лака корака, као човек који је скинуо терет с душе.

Кад је остала сама, Елен покри лице рукама. Није плакала. Само су јој се рамена тресла од дуготрајне језе. Она понови у два-три маха: „То је заблуда!“ Мало по мало, она се помири са мишљу да је то могуће. Г. Мирај не би тек онако оптужио некога. Један од њених синова је украо. Али који? Да ли Жак? Или Жорж? Хиљаду мисли бораху се у њеној грозничавој глави. Она покуша да сама оцени своје синове, да састави неки суд о њима према њиховим склоностима и њиховим нарави ма. И, одједном, Жак јој се учини тако озбиљан, тако неоспорно поштен, да она не хте ни да га сумњичи. Остао је Жорж, мезимац, вечита маза. Он је много трошио, волео је да се забавља, и често је одлазио аутомобилом у Лион, док је Жак остајао са њом. Па шта је радио у Лиону? Да није запао у рђаво друштво? Можда се коцкао . . . И, одједанпут, Елен се сети да је Жорж у ње позајмио нешто новаца у два маха, да „сврши месец“, иако му је његов отац увек давао много пара. Али ипак . . . Ах. Боже мој, Боже мој! . . . Мислила је да ће јој глава прснути.

После доручка Жорж, по обичају, оде у Лион, а Елен приђе Жаку.

— Пођи самном, рече она! . . . Хоћу да те нешто запитам.

Она узе сина под руку и оде са њим на

ону исту клупу у воњњаку. Тамо су били сами. Елен му исприча све што јој је рекао г. Мирај о украденим новчаницама и о одлуци банкаревој да отпусти једнога од њих.

— Мама, узвикну ужаснуто младић, — ти си посумњала у мене?

— Ниси био ти?

— Па наравно да нисам.

Г-ђа Солар осети као неку срећу што њен првенац није крив, али одмах се у њеном срцу појави велики бол, и она рече тихо:

— Онда... је Жорж?

— Не.

— Али ако је могао бити само један од вас двојице?

— То је истина, — рече Жак утучено.

Он премишљаше. Шта ће се догодити? Зар да пусти мајку да она испитује Жоржа? А ако овај призна своју грешку, какав ће изговор наћи за свога оца, да изиђе из банке? Ако ли стане порицати, онда ће међу њима настати страховита борба, борба у којој ће он подлећи, јер ће његов очух сигурно стати на страну свога сина и означиће као крадљивца сина Пола Жориоз. А између њих стојаће мати, мученица, њен живот разорен, будућност пуна суза и мржње. Ако ли он, Жак, оде, све ће остати у најлепшем реду.

— Мати, рече он озбиљно; — ја сам узео оне две новчанице.

Елен одмахну главом:

— Ја ти не верујем.

— Али кад ти кажем...

— Како, молим те?... А зашто би ти то учинио?

— Мајко, разуми ме добро!... За мога очуха, за г. Мираја, за тебе, за све је боље ако то будем ја... Остављам ти Жоржа. Пази на њега. Говори му отворено! Ти ћеш од њега начинити честитог дечка.

— О, дете моје!

И Елен Солар загрли свога првенца дугим, материнским загрљајем.

Жак је отишао. Али у малој паланци коју лето сажиже влада исти мир и иста тишина, као и пре. Дани пролазе, и седмице, и сваке недеље Елен Солар сече у врту руже за породични сто. Можда је мало остарила. Две седе коврџе лепршају се на њеним слепоочницама, али се она још увек добро држи. С времена на време прими писмо од свога Жака. Он ради и навикава се на самостални живот.

Елен је рекла: „Треба да говорим Жоржу“, али она се не усуђује и одлаже с дана на дан. Ако он стане лагати, порицати?... Између њега и ње отворила би се провалија. И она попушта, потчињава се мало по мало овом кукавичком и малодушном стању.

У томе, једног јутра, кад је она седела на својој осамљеној клупи, г. Мирај утрча у врт, сав задуван:

— Ах, госпођо, ја сам животиња... ја сам дивљак!...

И човечуљак, сав постиђен, исприча како је синоћ, претурајући по своме писаћем столу, нашао оне проклете новчанице.

— Проклета расејаност... не, то је био прави злочин. О, сећам се како је било. Оног дана имао сам нека плаћања. Извадио сам оне две новчанице да допуним један свежањ од педесет хиљада па сам их ћушнуо у неку фијоку. Излапео сам, драга моја, сасвим излапео... Али ја дугујем вашој породици накнаду. Идућег месеца повлачим се од послова и уступам банку вашем сину Жоржу.

Добричина се ознојио од узбуђења и стида. Елен би требала да га наружи, да га мрзи. Она не може. Она рече просто:

— Захваљујем вам, г. Мирају. Ја сам срећна... врло срећна...

И, сва уздрхтала, готово склопљених очију, она прати, кроз грање јабланова, нешто огромно што само она види, један велики брод који јури, пуном паром, према судбини.

Прев. В. Р.

Протекција.

Henri Duvernois.

Господин, госпођа и госпођица Говернер, после шетње у фоаје-у, кренуше се уз степенице на другу галерију, када се чу један глас:

— Густаве!

Господин Говернер се окрете, изненађен.

— Ах! види га! Берта, да ти представим свога пријатеља Фетрије, ти знаш!... Фетрије, моја кћи Марија-Луиза... Ко би се надао! Ти се ниси променио, од када већ? Има седамнаест година! Овај живот у Паризу одстрањује људе једног од другог! Берта, ја и мој пријатељ Фетрије били смо заједно чиновници код Хундзона. Изанђале успомене, зар не Фетрије? Али те ништа не спречава да гредеш својим путем. Говорило се само о теби! Велики финансијер! Ти се ниси изменио. Ја сам одебљао.

Доиста, Фетрије се беше испекао у раду око послова, његови мали потшишани бркови изгледаху колико плави толико и бели; очи му грозничаво севаху на преживелом лицу. На против, господин Говернер, и ако у малом звању, беше дебео и црвен; реденгот му стајаше рђаво: док пријатељ му са великим шапоклаком накривљеним мало на страну, одевен без примедбе, са великим бисером у напршњаку, блед и грозничав, играше грозничаво својим скупоценим штапом. Усклици дивљења господина Говернера ласкаху му.

— Дођите у моју ложу, — предложи он, — ја сам сам.

— То није за одбијање, — рече госпођа Говернер, — јер горе смета лустер, мада се доиста горе добро чује, јер се глас пење!

Али господин Фетрије наваљиваше, са детињастим хвалисањем.

— Дођите, дакле! Моја жена не иде никада са мном у позориште. Њу боли стомак. Неурастенија, не друго! Само, њој је све толико досадно да су је лекари оперисали, да би је разонодили. Зато узимам ложу за себе самог. Ја волим да се забављам, али да ме не узнемиравају суседи. Кад нема ложе, ја узмем четири фотеље: за мене, ону десно, ону лево и ону испред мене.

Онда их смести и отрча да купи бонбоне.

— Нама је било боље горе у кокошарнику, говораше Марија-Луиза. Моја мала тафтена хаљина...

— Кад си млада добро ти је свуда, одговори мати.

Дође и Фетрије, носећи у једној руци кесицу са ушећереним воћем, а у другој кутију са карамел бонбонама. Он све ово остави на предњу ограду ложе са задовољством, као кад добри лекар преписује флашицу старог доброг вина уз јело сиротим болесницима.

— Ево свега што сам могао наћи. Идиотски бифе! Оставио сам своју карту са неколико речи директору, да ми дође ових дана. Ја ћу му затворити овај бифе! Ја вам кажем да ћу учинити то.

— Све што ти узмеш златно је, — примети Говернер.

Он ућута, јер се завеса диже. Мало после он позва свога пријатеља у дно ложе, да би му изразио своје мисли о драмској вештини. Господин Говернер, растрзан између жеље да слуша комад и да се не замери своме пријатељу, намешташе оковратник, намигиваше; не разумевши ништа сцену у комаду који се одигравао, одговарао је као од беде и осети да ће га спопасти страшна главобоља. На крају Фетрије предложи да их води на вечеру.

— Немогуће! — повика Говернер, због Марије-Луизе!

— Хоћеш ли да ти кажем: да си увек био страшљивко.

— Ако хоће господин Фетрије да прими наш позив и да дође на ручак код нас у недељу?... настави госпођа Говернер.

Он усвоји ово и дође у недељу, у смокингу, са каранфилом у рупици од капута, мало задуван због пењања на пети спрат.

— Видиш, рече му Говернер, ми се добро осећамо овде; није Бог зна шта, али ми имамо диван изглед. Ти имаш пред собом људе срећне, задовољне с малим, живимо као сирома човек у богатој вароши. Имам сада три стотине седамдесет и пет франака месечно чисте плате код Лангулака и Комп. Мала плата, као што видиш...

Господин Фетрије га прекиде:

— Гледај га молим те, са његовом месечном платом! Ах! то је бедно! Болест за месечном платом, ситан посао, без одговорности, без сопствених побуда, али драги мој, то ће упропастити нашу државу! У овом времену послови се множе; не треба више него сагнути се и узети новац. Човек твоје способности...

— Јело је на столу! објави служавка.

— Немој да очекујеш величанствен обед, — рече господин Говернер, моја жена са ћерком кува.

Али господин Фетрије не престајаше.

— Понављам: човек твоје способности... Ти си сувише скроман; укочио си се само на томе једном послу. Теби треба слободно занимање. Не треба сам ни да мрдиеш... Ја ћу ти наћи!...

— Ох! господине Фетрије! — уздахну госпођа Говернер тужно.

— Оставите! Оставите! Сада баш имам потребу за неким озбиљним поштеним и трезвеним човеком. Ти ћеш заступати у Паризу рудничко предузеће Ферагиз. Оклевао сам, али нећу више оклевати: купићу га! Оно је у Шпанији. Будале су допустиле да оно посрне... Имаћу увек средстава за залогај хлеба... Ти ћеш примати странке, заступаћеш ме, јер време пролази. Дакле, бациће ш у лице твоју оставку Лангулаку... Затим, упознаћу те са дохотцима. Прве године биће око тридесет хиљада. Али те извештавам, — ја нећу узимати људе који ће ме изневерити! — доспећеш до сто хиљада, то ће бити твоја маршалска палица. Морам те мало раздрмати! Ти немаш скупоцен укус. Кола ће ти се плаћати засебно. Канцеларија ће ти бити у улици Обер или Опера. Меблираћу ти је у енглеском стилу: кожне фотеље, сат од махагона; имаћемо два стола једнаке величине, један на супрот другом: ја ћу узети онај на који пада светлост са леве стране, због мојих очију. Виђаћеш ме пет минута дневно, али се надам да ћу ипак остати господар... На пример, госпођо, ја ћу вас одвајати од вашег супруга по шест недеља, ићи ћемо доле ради обиласка. Ја ћу водити бригу о њему, будите сигурни! Кроз петнаестак дана ја ћу доћи да вас изненадим око осам сати у вече, остаћу на вечери и ми ћемо онда све уредити.

Он заврши ухвативши за образ Марију-Луизу:

— И ми ћемо спремити добар мираз овој цурици.

Господин, госпођа и госпођица Говернер беху усхићени. Гост оде, Марија-Луиза се радоваше.

— Ал' је то лепо! Имаћемо сребра! Вечерас ме беш стид због ових ножева са дршкама од рога. Ти ћеш ми купити пелц од беле лисице, зар не оче?

Господин Говернер се осмехиваше.

— Не тако брзо! Не тако брзо!

Он додаде:

— Доиста, никада нисам запазио, наше ножеве. Мој је имао одлемљен прстен, који се клатио... Та животиња Фетрије, шта мислиш! Сто хиљада годишње!... Мисли да је то слама! Претпоставимо да претерује, али педесет хи-

ђада неће ме изненадити... Ми ћемо продужити да живимо мирно, паметно, као да се није ништа ни догодило. Имаћу кола о његовом трошку! Шетаћемо по шуми с времена на време. Може бити да ћемо се морати селити, јер ћу бити принуђен да примам госте; после тога канцеларија је доста далеко у улици Обер или Опера. Више волим улицу Опера.

Госпођа Говернер слеже раменима.

— Бога ми, они су луди! Јер је онај господин дошао и напричао нам читаву историју. Његова уобразиља расте ли расте! Ова види себе већ у колима са пелцом око врата. Овај мисли да се сели. Јуче нам је свима било врло добро овде; заносите се надама, али ми изгледа да ћемо се дивити издржљивости наших старих ножева, које нису платили рудници, али који секу! Твој Фетрије...

— Мој Фетрије, рече господин Говернер, је један диван човек!

Његова жена сада још даље настави; она се обрати служавци:

— Честитам вам на вашој услузи! Ви морате да забодате свуда свој нос; више не може овако...

И затим говораше гласом који мало дрхташе:

— Шта би ви радили ако ми узмемо ускоро, као што је то могуће, једнога слугу!

— Ах! мама! повика Марија-Луиза пљескајући рукама. Ти такође!

Од тада они саставише план за раскошан живот. И недеље пролажаху у обмани чаролија. Стан им изгледаше неудобан, тако недовољан, са мирисом од купуса који се осећао из кујне која је била близу, скромним намештајем, гадним застирачима, глупом служавком. Мисао њиховог спасиоца беше у њиховим погледима, у њиховом сваком говору. Говораху непрестано: „Петнаестак дана...“ Прођоше два месеца. Почеше да очајавају, кад једне лепе вечери дође Фетрије око осам часова, у смокингу, закићен каранфилом.

— Донео сам вам лонац аjвара. Има их за пет луја; али да би се сачувао, треба га оставити на хладноћи.

Он је јео за четворицу, пио за осморицу и изјави им захвалност. У по ноћи кад он пође, госпођа Говернер дошану мужу:

— Треба да му кажеш неку реч о ономе...

— Фетрије! повика господин Говернер у предсобљу, промуклим гласом, а наш посао, драги мој?

— Какав посао?

— Ферагиз... У Шпанији... Наша канцеларија, улица Обер или Опера, са два стола; светлост са леве стране...

— Ах! да... Једва сам се сетио... Слушај, Густаве, сви су ови послови далеко, ја сам се разуверио... Један савет: ти имаш малу месечну плату, чувај је! Мала месечна плата у садање време, то је нешто најсигурније... да то је паметно... Јест, има тренутака, када бих и ја желео да имам месечну плату. Немој да правимо од готовог вересију... Ја бих помутио ваш миран живот. Ти ме још не познајеш!

Он сиђе. Кораци му тужно одјекиваху низ степенице. Настаде тајац. Затим, госпођа Говернер климну главом, превуче руком преко чела, старајући се да поврати свакидашњи тон говора и да дâ храбрости осталима:

— Меланија, рече она, — оставићете остатак аjвара у ћилер. С француског Н. С.

Трагеткиња и песник.

Алфред де Мисе и трагеткиња Рашел.

Чувена француска трагеткиња Рашел и познати песник Мисе били су пријатељи. Једном у друштву Рашел рече:

— Дивна је ствар љубав, зар не, песниче? Бог је створио љубав.

— Да, одговори Мисе, али ђаво је створио жену.

*

Једног дана, у априлу 1846., Рашел је давала ручак. Између званица, већином врло богатих људи, био је и сироти песник Мисе, кога су још неки критичари сматрали за песника трећега реда.

Дивна рука лепе глумице пружала се између кристалних чаша, бацајући „хиљаду ватрених боја“ са једног прстена који је красио бледу руку. То је био необично леп накит и богаташи су се непрестано дивили, чинећи комплименте.

— Господо, — рече одједном Рашел, — пошто овај прстен има част да вам се допада, ја ћу га продати. Колико ми дајете?

Један понуди велику суму, други још већу. Настаде право надметање.

— А ви, песниче, зар ви ништа не нудите? Хајд', реците, колико ми ви дајете?

— Дајем вам своје срце!

— Прстен је ваш!

И Рашел брзо скиде прстен са свога прста и баци га грациозно песнику.

Устајући од стола, Мисе је хтео да врати прстен, мислећи да га је добио у шали. Али Рашел је одбила, рекавши да је ствар свршена и да неће порећи што је казала.

Али, и поред тога, Мисе је ухвати нежно за руку и метну јој прстен. Тада она драматично скиде прстен и, враћајући га Мисеу, рече:

— О, песниче, када бих вам понудила овај прстен оне вечери, које бих играла улогу коју

сте написали за мене, да ли бисте имали храбрости да ме одбијете?... Лепо! Задржите га, он ће вас подсећати, да треба написати један комад ради мене... А ако никад не буде ништа од тог лепог плана, донесите ми прстен: ја ћу га примити...

Најзад, узбуђен после тих речи, Мисе је узео прстен.

Песник је мислио о томе, Рашел је ишчекивала улогу. Али, песник је био у тешким околностима, време је пролазило.

Када се Рашел вратила из Енглеске, где је играла са тријумфом, Мисе јој је хвалио једну младу глумицу. Она тада, изненада, постаде хладна. Песник јој пружи прстен. Она је дозволила да јој га метне на прст.

После четири године, Рашел је давала ручак у својој вили. Мисе је био позван.

Када је требало прећи у трпезарију, Рашел узе песника испод руке.

Како су ишли доста уским степеницама, Мисе случајно стаде на крај од Рашелине хаљине.

— Када се пружа рука једној жени, — рече Рашел суво, — онда се пази где се стаје.

— Када жена постане принцеза, — одговори Мисе, — и када се зида своја вила, онда се нареди архитекти да степенице буду шире.

За време ручка рђаво расположење је ишчезло. Песник је причао о дивном времену када се код глумице ручало са посуђем од калаја. То је Рашелу разнежило.

*

Члан Француске Академије, Анатол Франс, прича следеће о Рашели:

Био сам дете. Једног дана разговарао сам са вратаром Мореном. Са горњег спрата силазила је једна млада дама. Морен стаде поред зида, скиде капу и даде ми знак да исто учиним.

Млада дама имала је на себи хаљину од црне свиле и кашмирски шал. Силазила је отмено. Лице мршаво и бледо. Очи велике, црне.

Пролазећи, она ме погледа и из њених малих уста, сличних руменој јагоди, чу се озбиљан и мек глас, какав нисам чуо никада.

Рекла је:

— Морене, да ли је ваш овај дечко?... Он је диван.

Она спусти на моју главу своју руку у белој рукавици.

Пошто јој Морен одговори да сам дете из суседства, она додаде:

— Он је диван. Али нека његови родитељи пазе: има црвене јагодице, а блед је.

Гледала ме благо... Био сам врло мали када је напустила позориште, и никад је нисам видео на позорници; али још осећам на својој глави њену малу руку у белој рукавици.

Ласкавац.

Француски краљ Луј XIV био је у лову, пуцао на једног зеца и промашио га.

— Ах, — узвикну један ласкавац, — није кривица до вашег величанства, него до зеца. Да је зец био дужи само још за једну шаку, ви бисте га сигурно погодили!

*

Досетљив лекар.

Луј XV, француски краљ, био је болестан, али се устезао да попије лекове.

— Величанство, — узвикну лекар љутито, — ја вам заповедам да узмете лекове!

— Зар се усуђујете да ми заповедате?! — повика још јаче краљ.

— Ја заповедам, — одговори лекар мирно, — да би ваше величанство могло још дуже заповедати нама.

Луј је узео лекове, а није ништа одговорио.

Г. Веницелос као „голфиста“.

Ретко се који обичан смртни дигао у историји на ону висину до које је доспео грчки премијер Веницелос. Али зато, с друге стране, лукави крићанин није пропустио ништа што би његову лету могло убити или чак и умањити замах.

Када је г. Веницелос био још министар краља Константина на енглеском двору, осетио је потребу да се приближи Лојду Џорџу, нешто више и необичније него што чине друге дипломате, његове колеге. Па како Лојд Џорџ врло добро и, што је главно, страсно игра голфа, г. Веницелос похита да бар толико увежба ту игру, тако далеку нама „балканцима“, да у једном пристојном друштву „голфиста“ не изгледа „пацер“. А г. Лојд Џорџ, који г. Веницелоса туче редовно, али са прилично муке и труда, осећа вазда једно појамно задовољство да је победио достојног играча.

И зар је, онда, неко чудо, што је, ту скоро, мудри крићанин рекао једноме младоме пријатељу, који је, свршивши науке, изразио жељу да ступи у дипломацију:

„Учите голф, пријатељу! Голф је игра, дипломатска игра. Дипломата који у данашње време не игра голфа, нека и не помишља на успех! Ко зна, младићу, можда ће се судбина Цариграда (а њу стари Веницелос вазда има на уму), ипак решити негде на каквом голфском игралишту!“

Кад би г. Пашић или г. Трумбић нашим младим дипломатама нешто дао савет да уче играти голфа, реците како би то дочекала наша

штампа!? Али, ни г. Пашић ни г. Трумбић неће рећи тако што нашим младим дипломатама просто зато, што би пре тога имали да потроше врло много других речи ... да би само неспретност у голфу остала као оно једино о шта се саплиће један млади дипломата наше Краљевине. И хвалимо Свевишњег што нам се бар о језик више не саплићу ... наше младе дипломате ... —љ—,

*

Практичан песник.

Француски песник Теодор Банвиј није много тежио да постане „бесмртник“ т. ј. да постане члан Француске Академије.

Када је изабран Франсоа Копе, неко упита Банвија када ће он ући у Академију.

— Никад! одговори песник. А и шта ће ми?

— Али ако вам се избор понуди — на сребрном тањиру?

— Е, онда бих узео сребрни тањир!

*

Врбовање војника.

Најбољи начин регрутовања војника измислио је Вагенштајн. Његови људи су ишли од куће до куће и где би нашли здравог младића, они су му бацали конопац о врат и пружали шаку са новцем.

Онда је он имао да бира: да буде обешен или да постане војник.

*

Занимљив концерат.

У почаст царице Катарине I приредио је гроф Миних један концерат. Све је било као и на другим концертиме, само су на свима гудалима биле длаке из репова оних коња, који су отети од Турака.

*

Трајање казне.

Хотентоти кажњавају кривце батинама. Али се те батине не дају ни по броју ни по времену, пошто су сат и бројање непознати.

Поглавица запали лулу, пуши, и батине се ударају докле се та лула не угаси.

*

Ретки апетити.

У једном медицинском часопису објављују се „чуда од стомака“ т. ј. износи се колико може човек ретког апетита да поједе и попије.

Милон из Кротоне, најславнији атлет старога доба (живео око 520. год. пре Христа) могао је у друштву једног свог пријатеља, исто тако борца, да поједе целог вола. Тај ручак је трајао скоро по цео дан и јело се непрекидно.

Фригиски краљ Мидас имао је ванбрачног сина Литерса. Он је могао појести толико хлеба колико је могао понети један магарац. Сваког дана је пио по аков вина.

Енглеска краљица Катарина, жена Хенриха VIII, имала је за дворкињу Леди Луци. Сачуван је дневни јеловник те дворске даме и по њему она је могла појести:

1. За доручак: седам фунти говеђег печења, један хлеб од четири фунте, једну торту од воћа. Пиће: три флаше вина.

2. За ручак: шест фунти рибе и меса, један хлеб од четири фунте и воће. Пиће: пет флаши пива.

3. За ужину: две фунте сува меса, две фунте слаткиша. Пиће: две флаше пива.

4. За вечеру: један овчи бут, хлеб од три фунте, кувано воће, слаткиша. Пиће: три флаше вина.

Мудри савети. Из разних књига.

Никад не заборави како је теби, када те неко увреди, па нећеш онда лако друге вређати.

*

Једно зло вуче за собом множину других зала. Једно добро дело утире пут другим добрим делима.

*

Ко се стиди рада, тај није достојан да живи.

*

Честитост и врлина не добијају се наследством, већ се стичу личним трудом и радом.

*

Не буди осветољубив, јер је то победа једнога тренутка. Умети опраштати — то је најплеменитија освета.

*

Ко хоће у младости све да ужива, томе за старост остају само једна испаштања.

*

Из књига не можемо научити све што нам треба за живот. Добре књиге само нам отварају очи: да можемо сами боље гледати.

*

Лажљивац не верује другима ни када истину говоре; а хтео би да се њему верује и када лаже.

*

Кад можеш: учини више, него што ти дужност налаже. Само то заслужује право признање и похвалу.

*

Снажна воља једнога тренутка може те сачувати од тешког и дугогодишњег кајања.

Шпанска хвала.

Један шпањолски хвалиша рекао је:

— Не смем да се усудим да погледам у огледало, када сам наоружан, јер самог ме од себе спопадне страх!

*

Разлика.

— Каква је разлика између старе банкноте и старе жене?

— Стара банкнота се може променити, а стара жена не може.

*

Паметна служавка.

Госпођа М. N. наредила је слушкињи да иде код „Коларца“ и да позове господина. Служавка се врати и рече да господин није тамо. Затим додаде:

— Али сам знала да га тамо нећу наћи.

— А како си могла знати?

— Кад сам пролазила поред „Москве“ он је тамо седео поред прозора.

*

Ђачки одговори.

Учитељ: — Шта су радили Јевреји када су изишли из Црвеног Мора?

Ученик: — Сушили су се!

*

Наставник: — Дакле, имамо четири елемента: ваздух, ватра, земља и ...? Зар нико не зна? Зар и ти не знаш, Мишо?! Па у чему те маика купа?

Миша: — У кориту, господине!

*

Учитељ: — Јоване, реци нам зашто је море слано?

Јован: — Јер у њему има много харинги.

*

Доживео смрт!

Када је недавно један господин погинуо несрећним случајем на улици, један од његових пријатеља држао му је „посмртно слово“ и узвикнуо:

— Јадни наш пријатељу, какву си ужасну смрт доживео!

*

Не очајавајте!

X. — Што сте тако снуждени?

Y. — Жена ми је болесна, стојим између очајања и наде.

X. — А који је лекар лечи?

Y. — Доктор N. N.

X. — Не очајавајте, он је и моју покојну жену лечио.

*

Хоће жена научно да разговара.

Чекајући трамвај на Теразијама, нехотице чух разговор двају госпођа. Једна имућна београдска госпођа, рећи ће другој:

— Моја ћерка? А, па она је медицинар: Налази се у Женеви на стадијуму (студијама). Знате, веома много ради у конзерваторијуму (санаторијуму). Пише ми, да сваког дана тамо врши анексије (инјекције) и, — овај, како му она то зове, диктације? Није! Аа! и дистенкције (дисекције) у аутономском (анатомском) институту ... Штета што трамвај наиђе, јер би госпођа, свакако, и даље у овом смислу говорила о стадијумима своје кћери.

*

Пре и после.

Једна млâда била у првом порођају. У великим боловима својим, опази где мужевљеве чакшире висе на зиду близу кревета.

„Ух, та носите те чакшире, не могу да их гледам“ повиче она, и чакшире морадоше изнети.

После сретног порода, кад се смирила, паде јој поглед на празан клин, где су пре чакшире биле.

„Па идите, донесите сад чакшире на њихово место“ рече она смешећи се, „сад ми не сметају више“.

Реч „Жена“ из доњег огласа треба исећи да би се могло учествовати на нашем конкурсу, објављеном на 17. страни.

Нова, врло корисна књига за жене

Д-р С. Ј. АЛКАЛАЈ

Лекар за женске болести и порођаје у Београду

ЗДРАВА и БОЛЕСНА

ЖЕНА

ПОПУЛАРНА РАЗЛАГАЊА,

Са 40 слика

Цена д. 20·—

(са поштарином д. 22.—)

САДРЖАЈ:

ПРВИ ДЕО:

1) Састав и облик женских полних органа.
2) Улога женских полних органа: (менструација, трудноћа, побачај, порођај, бабиње и т. д.)

ДРУГИ ДЕО:

1) Болести појединих полних органа: (гонореја, катари и запаљења, мијоми, рак и т. д.)
2) Душевни поремећаји. — Хистерија. — Опсесија.
3) Брак.

ИЗДАЊЕ С. Б. ЦВИЈАНОВИЋА — БЕОГРАД

Издавачка књижарница „НАПРЕДАК“
БЕОГРАД

	Динара
Ј. Цвијић, Говори и чланци (2 свеске)	36·— повезано 50·—
Випавер, Пантологија нове српске пелингирике	3·50
М. Богдановић, Основе Теорије Књижевности	у штампи
Низ руских приповедака (превела Косара Цветковићева)	у штампи
Р. Роланд, Жан Кристоф (превела О. Косановићева)	10·—
А. Лихтенберже, Мали Трот	7·—
Х. Ман, Васкресење (превео др. Герхард Геземан)	3·—
Ј. Хајкинг, Писма која га нису стигла (превео Х. Лилер)	12·—
Х. Судерман, Бригa (превео Х. Лилер)	14·—
Л. Фавр, Научни дух и научни метод (превео М. Шевић)	5·—
Х. Вендел, О Југославији, Италији и Албанији	5·—
Јаро, Глумице и Балерине (превео Ђ. Т. Стефановић)	20·—
П. Лоти, Лотијева Женидба (превео Д. Л. Ђокић)	12·—
А. Доде, Тартарен Тарасконац (превео Д. Л. Ђокић)	12·—
„ Приповетке (превео Душан Ђокић)	у штампи
„ Тартарен на Алпима (превео Душан Ђокић)	у штампи
Д. Алимпић, Управне власти у старој српској царевини	7·—
С. Смајлс, Штедња (превео Миле Павловић)	20·—
„ Самопомоћ (превео Миле Павловић)	у штампи
Х. Сјенкјевић, Quo Vadis (превео Л. Кнежевић) II. издање	у штампи
Х. Сјенкјевић, Огњем и Мачем (превео Л. Кнежевић) II. издање	у штампи
Др. М. Недељковић, Основи политичке економије	45·— повезано 55·—
Бр. Нушић, Рамазанске вечери	15·—
Марден, Штогод радиш, ради како ваља	4·—
Српске Народне Песме, I. Марко. Илустровао М. Плавшић	5·—
Закон о Таксама, протумачен (Г. Никетић)	20·—
Драгиша Васић, Карактер и менталитет једног поколења	5·—
Емил Зола, Нана. Роман (превео Никола Николић)	у штампи
Клод Фарер, Човек који је убио. Роман (превео Никола Николић)	у штампи
П. Беноа, Атлантида. Роман (прев. Предраг Каралић)	у штампи
Ст. Станојевић, Историја Срба, Хрвата и Словенаца	10·—
„ Историја Српског Народа, III. издање	у штампи
Ст. Бешевић, На Голготу (Песме)	5·—
Др. Јован Скерлић, Омладина и њена Књижевност (II. издање)	у штампи
„ Српска Књижевност у XVIII веку (II. издање)	у штампи
„ Светозар Марковић (II. издање)	у штампи
„ Јаков Игњатовић (II. издање)	у штампи
М. Сербо, Сентименталне новеле (превео Ђ. Т. Стефановић)	6·—
„ Три Љубави (превео Ђ. Т. Стефановић)	4·—
Е. Фаге, Увођење у Филозофију (превео Драг. Л. Стефановић)	9·—
„ Вештина Читања (превео Драг. Л. Стефановић)	7·—
„ Увођење у Књижевност (превео Драг. Л. Стефановић)	12·—
Др. П. Мантегаца, Један дан на Мадери (прев. Др. Ј. Данић)	9·—
„ Мудрост Живота (превео Др. Ј. Данић)	14·—
Д. Крстић, Школа за клавир	15·—
Сима Пандуровић, Огледи из Естетике	6·—
Урош Предић, Монографије уметника I (са 12 слика у боји)	12·—
Х. Х. Еверс, Алрауна (Роман) превео М. С. Пијаде	у штампи
Љермонтов, Демон (превео Јован Максимовић)	2·—
М. Арсовић, Витешке Игре	15·—

	Динара
Никола Поповић, Учење о дискретном простору у новијој филозофији	3·—
П. С. Талетов, Нови Људи (Роман)	14·—
„ Социологија и Литература	8·—
Влад. Петковић-Дис, Сакупљене песме	10·—
Гиј де Мопасан, Један Живот (превео Драг. Л. Стевановић)	14·—
М. Прево, Пиер и Тереза (превео Драг. Стевановић)	14·—
Достојевски, Злочин и Казна (превео Јов. Максимовић)	20·—
„ Бедни људи (превео Јован Максимовић)	у штампи
А. Франс, Печењарница код Краљице Педок (превео проф. В. Росић)	12·—
„ Мишљења Господина Коњара (превео проф. В. Росић)	14·—
„ Мршава Мачка (превела Јел. Ђоровић-Скерлић)	4·—
„ Жеља Жана Сервиана (превео Рад. Карацић)	8·—
„ Црвени Крин, друго издање (превео Рад. Карацић)	у штампи
„ Побуна Анђела (превео Рад. Карацић)	у штампи
Ф. Шапсор, Копрена, роман (превео Велько Николић)	15·—
Ђура Јакшић, Целокупна Дела. Неповезано	40·—
„ Изабране песме	2·50
Чехов, Црни Монах (превео Јов. Максимовић)	12·—
„ Прича непознатог човека (превео Јован Максимовић)	12·—
„ Приповетке, III. књига (превео Јован Максимовић)	у штампи
Сарсеј, Пут ка Срећи (превео Влад. Спасојевић)	10·—
Ш. Вагнер, Крај Огњишта (превео Влад. Спасојевић)	15·—
„ За Велике и за мале (превео Влад. Спасојевић)	7·50
„ Буди Човек (превео О. М. Ристић)	8·—
А. Брауншвиг, Родитељски Дневник (превео Влад. Спасојевић)	7·50
О. Уајлд, Кантервилски Дух (превео В. Петровић)	6·—
О. Браунинг, Историја Педагогије (превео М. Шевић)	8·—
Т. Живановић, Збирка формалних кривичних закона	20·—
Др. Б. Петронијевић, Историја новије филозофије (II. издање)	30·—
„ Спиритизам	8·—
„ Чланци и Студије, III свеска	у штампи
„ Теорија Сазнања	у штампи
А. Форел, Полно питање (превео А. Костић)	50·—
Куприн, Јама, приповетка (превео Јован Максимовић)	у штампи
Лав Толстој, Евангелије (превео Јован Максимовић)	у штампи
„ Шта је Уметност (превео Јован Максимовић)	у штампи
Епиктет и Марко Аурелије, Обрасци воље и среће (превео Фртунић)	у штампи
Г. Флобер, Госпођа Бовари, роман (превео Душан Л. Ђокић)	у штампи
Мишеле, Жена (превео А. Ујевић)	у штампи
Коста Стојановић, Расправе и Чланци из Науке и Филозофије	у штампи
Р. Михелс, Политичке Партије (превео Др. Драгољуб Аранђеловић)	у штампи
Х. Рењије, Страх од Љубави, роман (превела М. Тешићева)	у штампи
Др. Влад. Петковић, Манастир Раваница са 36 слика у тексту	20·—
Виктор Иго, Богородична Црква у Паризу (превео Душан Л. Ђокић)	у штампи
Општински Требник, средио Гојко Никетић	у штампи
Славни Подвизи Тета Лиje (књига за децу са сликама)	8·—
Снежана (књига за децу са сликама)	8·—
Мачак у чизмама (књига за децу са сликама)	8·—

Велики каталог на захтев бесплатно

Власник и одговорни уредник за штампарију и лист Иван Зрнић, Београд, Косанџиска улица 22. Телефон број 1751.

Појединн број 1·— динар.

Поштарина плаћена.

Појединн број 1·— динар.

ЗАБАВНИК
Илустрованог Листа

Независан породично-забавни лист. Уређује одбор. Излази сваке суботе.

Број 3. Београд, 21. I. 1922. Година I.

Лопов.
К. Грин.

— А сада, ако сте сви разгледали медаљу, имајте доброту да ми је дате. Ја сам навикао да је никада дуже од четврт часа не држим изван њеног стакленог затвора.

Гости се погледаше немарно, очекујући да је један између њих преда домаћину.

Али нико не показа медаљу.

— Ја имам и других реткости, продужи домаћин, смешећи се стрпљиво.

— Дозволите Роберту да је врати на место!

Роберт је био главни собар.

Погледи чуђења, покрети одрицања, али се медаља не појави.

— Можда је пала некуд, нема је на столу, примети једна гошћа.

Све даме почеше дизати своје сервијете и трести рукавице које су биле испод њих у жељи да скрију забуну и немир који је обузео све званице г. Сецвика.

— Није могуће да се изгубила, изјави г. Сецвик савршено спокојно. — Ја сам је малочас смотрио у нечијим рукама. Дароуе, ви сте је држали. Шта сте учинили са њом?

— Предао сам је даље.

— Онда је зацело под неким тањиром или у чаршаву?

И он поче да тражи. Сви гости учинише што и он; склањали су чаше, тањире, чиније, све док их сам домаћин не замоли да се махну тога.

— Зацело се откотрљала на под, закључи он немарно. — Наздравимо још једанпут дамама, а Роберт ће је и сам наћи.

Док се шампањац лио, домаћин је тобож љубазно загледао у лица својих гостију, али је његов поглед у ствари био врло оштар и испитивачки. Медаља је имала велику вредност и он је не би лако прежалио. Да је пала на под, неко би је спазио и подигао. Пре два-три минута сви су говорили само о њој и додавали је један другоме. Г. Дароу је био подигао у вис, да јој се сви диве. Он ће позвати Дароуа насамо и питаће га коме је дао...

Али кога да осумњичи? За столом беху све његови најбољи пријатељи и угледне личности. Он их је све добро познавао, осим једнога, а овај... Којешта, тај је био најотменији од свију, најсимпатичнији. Он је био нешто веселији но обично, али је то било из разлога што се то вече налазио за столом и један важан човек, г. Блек. Он је седео до самог Дароуа и очевидно се збунио, кад је срео домаћинов поглед. Али, то је немогуће. Роберт ће наћи медаљу, а ако је не нађе, онда домаћин неће показати своје жаљење и остаће гостољубив до краја.

Домаћинова љубазност ублажи онај мучан утисак код званица. После здравице гости пређоше у велики салон, где ће се свирати.

Али даме су биле јако нервозне, глас господе и сувише несигуран, да би ту било правог забављања, иако су се г. и г-ђа Сецвик трудили да се медаља заборави. Било је јасно да све мучи једна иста мисао. Кроз размакнуте засторе сви су и нехотице пратили покрете Роберта, који је, стојећи на коленима, ревносно тражио по поду. Дароу, који је био шурак г. Сецвика и који се осећао као свој у његовој кући, учини покрет као да ће саставити засторе, али га задржа израз лица његовог зета. Гости то протумачише као да домаћин жели да се увери о слузином поштењу. Г. Сецвик одиста није пуштао из очију Роберта. Најзад, овај устаде и појави се на вратима салона са изразом искреног очајања на лицу.

— Нема је, рече он утучено. — Све сам претресао.

Г. Сецвик у ствари није подозревао Роберта, али је желео да се чује да медаља није нађена. Али се ситуација тиме још погорша. Видећи забуну и досаду на свима лицима, г. Сецвик махну руком на слугу:

— Та, добро је! Затворите једном тај застор и не мучите нас више због те медаље! Није она једина у свету!

Али после ових речи зачу се звонки и по мало пискави глас најмлађег госта, младог милионара Хемерслеја: